

ГОРА®

2/2024

ГОРСКИ ПЕЧАТ
125
години

STIHL

www.stihl.bg

can-am®

*И път да няма...
има Can-Am*

Traxter

Верен помощник при
всякакви условия

ZUNDERT
EXTREME

ZUNDERT-EXTREME.COM

София, 1839, Враждебна, ул. 68 №2,
Бургас, ул. Одрин №17
0700 50678

BRP BRAND

РЕДАКЦИОНЕН СЪВЕТ

Председател:

Инж. Тони КРЪСТЕВ – директор на Дирекция „Горско стопанство“ в ИАГ

Членове:

Инж. Росен РАЙЧЕВ – заместник изпълнителен директор на ИАГ

Проф. д-р Иван ПАЛИГОРОВ – председател на Съюза на лесовъдите в България и преподавател по икономика и горска политика в ЛТУ

Доц. д-р Евгени ЦАВКОВ – преподавател по дендрология в ЛТУ и уредник на Музея на Лесотехническия университет

Д-р инж. Георги ГОГУШЕВ – зам.-директор на Регионалната дирекция по горите – Благоевград

Д-р инж. Росен АНДРЕЕВ – експерт по ловно стопанство в Югозападното държавно предприятие

Секретар:

Радка ЛЯХОВА – главен експерт в Дирекция „Информационно-административни дейности“ в ИАГ

Главен редактор:

Светлана БЪНЗАРОВА
banzarova@abv.bg

Редакционен екип:

Женя СТОИЛОВА
редактор
zhenia.stoilova@gmail.com

Д-р инж. Павел ПАВЛОВ
редактор
pavelppj@gmail.com

Борислав БЕЛДЕВ
редактор
bbeldev@abv.bg

Ваня КИСЬОВА-ИЛИЕВА
технически редактор
vvv.kisiova@gmail.com

Теменужка МАРКОВА
графичен дизайнер
nushkamarkova@abv.bg

Йордан ДАМЯНОВ
фоторепортер
jordan.damianov@abv.bg

Станислава КРУМОВА
старши счетоводител
tania_mit@abv.bg

Съдържание:

2 ИНТЕРВЮ

Изпълнителният директор на ИАГ инж. Стоян ТОШЕВ пред сп. „Гора“ Модернизацията и иновациите в областта на контрола са във фокуса на Изпълнителната агенция по горите

4 ДЕЛНИЧНИ СРЕЩИ

ДЛС „Арамлиец“ – земя на хората с грижа за дивеча

9 НОВИ РЪКОВОДИТЕЛИ

Доц. д-р Христо Михайлов е новият ректор на Лесотехническия университет

9 МЕЖДУНАРОДНИ ИЗЛОЖЕНИЯ

„Jagd & Hund“ в Дортмунд – мястото за среща със световните тенденции в ловната индустрия

10 ПРОЕКТИ

Възстановяване на автохтонната растителност по бреговете на р. Марица на територията на РДГ – Пловдив

14 ГОРИТЕ ПО СВЕТА

Горското стопанство в Китайската народна република

16 СПОДЕЛЕН ОПИТ

Кестеновите насаждения в България: опит, възможности, препоръки

19 125 ГОДИНИ ГОРСКИ ПЕЧАТ

Списание „Лесовъдец“ – предвестник на лесовъдските издания

20 МИНИМАЛНИ ЦЕНИ ЗА ПОЛЗВАНЕ НА ДИВЕЧ ЗА ОРГАНИЗИРАНИЯ ЛОВЕН ТУРИЗЪМ В РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

24 ГОСТ НА РЕДАКЦИЯТА

Създателят на инициативата „Капачки за бъдеще“ Лазар Радков: Доброволчеството е незаменим аспект от развитието на обществото

27 ВЕКОВНИТЕ ДЪРВЕТА НА БЪЛГАРИЯ

На територията на ЮЦДП – Смолян, 170 дървета са обявени за вековни

28 ГОРСКА ПЕДАГОГИКА –

забавна страничка за малки и пораснали деца

III ФОТОКОНКУРС

„Гората е в сърцето ми“

www.facebook.com/spisaniegora

Снимка на корицата: Цветомир ЦОЛОВ

Адрес на редакцията:

София 1303, ул. „Антим I“ №17,
тел.: 02 988 86 42
<http://www.gorabg-magazine.info>
E-mail: gora@iag.bg
spisaniegora1899@gmail.com

Банка ДСК ЕАД,

София, клон Стамболийски,
IBAN: BG97STSA93003104045001
BIC: STSABGSF

Годишен абонамент - 30 лв.
Отделен брой - 3 лв.

Печатни коли 4.

Формат 1/8 от 60/90.
Броят е подписан за печат на 21.02.2024 г.
Индекс 20346.
Печат „Фатум“ ООД
ISSN 0861 - 7570

Модернизацията и иновациите в областта на контрола са във фокуса на Изпълнителната агенция по горите

Това са задачи и цели, които си поставихме още през миналата година и продължаваме да изпълняваме от началото на тази година с ускорени темпове. В момента обновяваме системата с по-нови и по-бързи сървъри, което не е правено от повече от 10 години. Обновяването ще ускори достъпа до информацията и ще доведе до по-голяма сигурност на данните. В последно време тя създаваше проблеми за цялостната дейност в сектора. Ще считаме, че сме на финалната права, когато преминат всички необходими тестове. Надявам се в най-близко време да имаме значително по-добре работеща система.

– Инж. Тошев, с кой важен акцент от дейността на Изпълнителната агенция по горите през миналата година да започнем разговора?

– Традиционно равностметката от изминалата година я правим в цифри. Имаме ги и сега и те следват установените през последните години тенденции. Над 320 000 проверки в цялата страна от екипите на ИАГ и РДГ. Съставени са над 5500 акта за установени нарушения. Анализът на тези резултати показва увеличаване брой на проверките и намаляване на нарушенията в рамките на една година – 2023 спрямо 2022. Това са цифрите, но по-важно е как да се подобри работата след тези констатации, контролът да стане по-ефективен. Затова искам да дам друга посока на настоящия разговор, като акцентирам на един много важен приоритет за Агенцията и през настоящата година.

За нас като контролен орган, призван да опазва горите в България, най-важна е цялостната реконструкция и модернизация на информационната система на ИАГ, защото всяко подобрене в нея води до повече прозрачност, съответно по-добър контрол и повече ефективност от извършваните проверки. Правим всичко по силите на Агенцията и с финансирането, което ни бе предоставено, да подобрим като цяло структурата ни във виртуалното пространство.

В крайна сметка бързият достъп е необходим, за да бъде дейността ни напълно прозрачна.

По отношение на контрола подходът, който имаме към работата, е критичен и той трябва да бъде такъв, за да има надграждане. Във второто шестмесечие на годината имаше „задъхване“ в работата на някои структури, работа по течението. Търсим причините чрез цифри и анализ и предприемаме мерки. В същото време провеждаме непрекъснати срещи с регионалните структури, за да чуем техните проблеми и да помогнем.

– Такава ли бе целта на провежданите от Вас в началото на годината срещи с ръководствата на всички специализирани териториални звена на ИАГ?

– От началото на 2024 г. ръководството на ИАГ има ново попълнение в лицето на двамата заместник изпълнителни директори – д-р инж. Анна Петракиева и инж. Росен Райчев. Заедно с тях проведохме срещи с всички специализирани структури на Агенцията. В тези срещи основното за нас като ръководен екип беше да дадем повече самочувствие и увереност на специалистите, работещи в тях, като при изпълнението на задълженията си, заложили в нормативната база, да бъдат по-активни.

– При тези срещи бяха ли споделени проблеми и поставени ли бяха конкретни въпроси към Вас?

– Това беше и една от целите на срещите. Подкрепата към служителите се изразява и в обезпечаването им с технически средства за работата, което през миналата година успяхме да свършим. Смятам, че подкрепата се изразява и в директната комуникация, в изслушването на проблемите, които те имат, за да можем да предприемаме правилните действия за решаването им.

Кадровата обезпеченост също е много сериозен проблем на много места в страната. Въпреки повишения през миналата година трудови възнаграждения срещаме затруднения с намирането най-вече на инженерните кадри. Продължаваме да търсим решения.

– С особен интерес – с положително и отрицателно отношение от ловната общественост, се наблюдаваше работата на Агенцията по въвеждането на т.нар. електронни изпити за ловците.

– Осветляването и преминаването към електронния вариант на изпита за придобиване правото на лов разбуни духовете и имахме нападки срещу това нововъведение, но работата ни през тази година ще продължи в тази посока. Тази промяна е огромна крачка в осветляването на дейността и когато бъде въведено в модернизирания електронна среда, по която работим, това ще ни даде по-голяма яснота и нашият контрол върху тази дейност ще е в пъти по-голям. През миналата година на първата изпитна сесия, проведена по този начин, има доста голям брой кандидати, неиздържали изпита. Това ни показва, че насоката е правилна, защото за нас е важно не да произвеждаме голям брой ловци, а тези хора, които притежават оръжие, да имат знания в реалната обстановка на лова.

– В тази връзка другата иновация – електронните разрешителни за лов, ще направят ли невъзможно прикриването на нарушенията, извършени от недобросъвестни ловци?

– В края на м.г. приех от директора на СЦДП – Габрово, разработения и приложен като пилотен проект софтуер за електронни разрешителни за лов. Приложението има за цел да осъвремени процесите за издаване на индивидуално разрешително и отчитане на лова и да ги приведе в съответствие с европейските и световните стандарти и тенденции. Системата за електронно издаване на индивидуално разрешително за лов, гарантираща по-добра отчетност и прозрачност, става част от цялостната система за контрол на Изпълнителната агенция по горите. Идеята ни е това електронно разрешително да е свързано с интерактивна карта, което ще улесни проверяващите да отидат до мястото на проверката. Разработката се тества пилотно от началото на май 2023 г. на територията на Северноцентралното държавно предприятие. Тестването на тази система ще продължи дотогава, докато тя се усъвършенства. В

това отношение очакваме подкрепа и от Лесотехническият университет. Важно е и ловното общество да приеме тази система за необходимост.

– Тези иновативни разработки, за които говорихме, са свързани с контрола, но трябва да доведат и до превенцията на нарушенията, нали?

– Точно така. Моделът, който е създаден в горите, проверките – още в сечищата, електронните превозни билети, 24-часовото наблюдение в обектите по чл. 206 от Закона за горите целят не само по-добър контрол, но и превенция на нарушенията. Идеята за проверките, които да започват още от действащото сечище, т.е. в гората, се разви точно в посоката, която целяхме – горските инспектори да са на местата, където се зараждат нарушенията. Решението ни, което осъществяваме от миналата година, е да не вървим след нарушенията, а да ги предотвратяваме. За да контролираме целия процес по опазването на горските територии, трябва да разполагаме с достатъчно лостове и механизми за него. От началото на годината са в ход целенасочени масирани акции на територията на цялата страна. Ще бъдем безкомпромисни към нарушителите, включително и когато те са от системата на горите. Против съм обаче локалните „снимки“ от случаите на недобросъвестност в горското стопанство да служат за обобщаване на работата на цялата система. Това води до негативно отношение на част от обществото към нас. Лесовъдството е призвано да работи с разбирането – това, което ни е дадено, да го направим по-добро. Дълбок е смисълът на посланието, че гората не е за настоящето, а за следващите поколения. Затова трябва да се излезе от разбирането, че от гората се иска единствено бърз финансов резултат, а да се забравят другите ѝ ползи. Работата на лесовъда е да каже на собственика на гората, независимо кой е той, как богатството, което притежава, да стане още по-качествено и по-ценно.

– По случай Седмицата на гората Изпълнителната агенция инициира анкета, с която се дава възможност на всички лесовъди, партньори и приятели на гората да участват в избора на мото за Седмицата със своето разбиране и асоциация за гората. Коя е Вашата дума за гората, инж. Тошев?

– Професията на лесовъда е свързана с любов към природата и чувство за отговорност към гората и нейните богатства. Думата „отговорност“ винаги е била много важна за хората, които работят в сектора, и за цялото ни общество. Но в днешния динамичен технологичен свят ми се иска да подчертая и важноста на прилагането на нови идеи и технологии, които да подобрят работата на всички нива. Затова моята дума за гората е „иновации“. Това е и тазгодишната тема на Международния ден на горите – 21 март, и такава е и посоката, която трябва да следваме, за да имаме напредък.

Разговора води
Светлана БЪНЗАРОВА

ДЛС „Арамлиец“ – земя на хората с грижа за дивеча

Запътили сме се към Държавното ловно стопанство „Арамлиец“, което е териториално поделение на ЮЗДП – Благоевград. Ловната му площ е 13810.3 ха и включва всички гори, земи и водни площи, отговарящи на изискванията на чл. 6 от ЗЛОД. Горските територии са 10 919.8 ха, от които 10 335.6 ха са залесени, а земеделските възлизат на 2890.5 хектара. Стопанството, известно със засиленото присъствие на дивата свиня и елена лопатар, е част от Ихтиманска Средна гора, като обхваща склоновете на планината от язовир „Огняново“ на запад до река Тополница на изток. Намира се на около 3 км южно от с. Огняново, община гр. Елин Пелин. Сред „владенията“ му е връх

Арамлиец (1195 м н.в.), на който то е наименувано. В ранното утро се срещаме с директора на Стопанството инж. Димитър Павлов и екипа му от добри специалисти и грижовни стопани на дивеча. От инж. Павлов научаваме, че главната цел в работата на Стопанството в обозримото бъдеще е да се разгърне още по-мощно дейността по отглеждане и впоследствие разселване на елени лопатари в природата. Замисълът за тази необходима инициатива е подкрепен от ЮЗДП – Благоевград, и идеята се развива. Екипът на ДЛС „Арамлиец“ от 27 млади специалисти работи неуморно в тази насока и вече има 2 години, откакто каузата по връщането на елена лопатар в дивата природа е в действие.

В това кътче от Западна България, недалеч от София и на част от територията на област София и област Пазарджик, преобладават горските масиви за сметка на обработваемите площи. В ниските части от територията на Стопанството дървесните видове са предимно бук, зимен дъб, благун, цер, габър, явор, келяв габър, трепетлика, които „съжителстват“ с белия, черния бор и смърча. В районите с по-голяма надморска височина основните дървесни видове са бук, габър и трепетлика, бял бор, смърч и зелена дугласка. Преди години са създадени култури от червен дъб, от бял и черен бор, в състава на които участват сребролистна липа, бреза, дугласка, както и автохтонната растителност. Залесени са и площи с акация. От голямо значение за дивеча – споделят от Стопанството, е наличието на дъб и меки широколистни видове, особено на ивата и трепетликата.

В ДЛС „Арамлиец“ климатът и подходящите местообитания позволяват воденето на целенасочена и до голяма степен ефективна ловностопанска дейност. С част от нея ни предстоеше да се запознаем, когато приближихме простирщата се сред гората ограда за дивите свине. Тя чертае границите на една от базите за интензивно стопанисване на дивеча – „Церова могила“, (която са общо 3 в Стопанството заедно със „Сакарала“ и „Чаршията“). Ба-

Част от колектива на Стопанството. На първия ред (от ляво надясно): инж. Александър Стойчев – зам.-директор, инж. Димитър Павлов – директор, инж. Георги Риджаков – зам.-директор, Румяна Найденова-Анева – главен счетоводител

зата е в непосредствена близост до седалището на Стопанството и е с площ 86.2 ха и дължина на оградната мрежа 4060 метра. Там е поставено началото на интензивното стопанисване на дивата свиня в ДЛС „Арамлиец“ чрез полусвободно развъждане. Изградена е и ферма за интензивно възпроизводство (майчин двор) за обслужване на дейността на заградените площи за дива свиня. Останалите оградени територии в Стопанството служат за аклиматизация на елена лопатар и муфлона и за интензивно стопанисване на благородния елен.

Край БИСД „Церова могила“ издигащото се чакало е тук още от времето на социализма и инж. Павлов споделя, че освен база за стопанисване районът представлява и интензивно ловище за диви свине. Най-често в ДЛС „Арамлиец“ идват да ловуват българи. Практикува се индивидуален и групов лов и редовно се изпълва планът за добив на дивечово месо (средногодишният отстрел на диви свине е около 70 броя, като 6 са златните, 6 – сребърните, и 10 – бронзовите медали от трофейните глиги за последните 10 години). Подхранването е целогодишно, извършва се и редовна зоопрофилактика на дивеча. Докато инж. Георги Риджаков – един от заместник-директорите на Стопанството, и Ангел Димитров – ловен водач, посипват ронената царевица от чувалите, а дивите свине плахо пристъпват към храната, директорът разказва за ловоустройствените планове на ДЛС „Арамлиец“. Първият ловоустройствен проект (заповед № 3536 от 08.08.1975 г.

на тогавашното Министерство на горите и опазване на природната среда разпорежда едродивечовият ловен развъдник на ГС – гр. Елин Пелин, около връх Арамлиец да се обособи като Представително ловно стопанство „Арамлиец“), е направен през 1976 година. В него е представено ловностопанското деление, подробно са описани видовете дивеч и тяхното разпространение, определени са и бонитетите на основните видове дивеч. Посочени са перспективите за развитие на ловното стопанство – организиране на охраната, подобряване на естествената фуражна база, изграждане на биотехнически съоръжения и планиране на отстрела. През 1992 – 1993 г. се изготвя и вторият ловоустройствен проект. В резултат на обществено-икономическите промени в страната и реорганизациите в системата на горите след 1999 г. ловностопанската дейност е сведена до минимум. Не се поддържат съществуващите биотехнически съоръжения и не се строят нови. Чувствително намалява обемът на специализираната фуражна база поради липса на техника и възстановяване на собствеността върху земеделските земи, като в определени периоди тя не се и поддържа. Днес обаче Стопанството разполага с добра материална база – не само майчин двор за дивите свине, но и карантинен двор за лопатарите, складова база, сеновал, сеновал-хранилки, кошове за концентриран фураж и други.

В последните няколко години африканската чума по свинете не подминава и тукашните райони.

Директорът на ДЛС „Арамлиец“
инж. Димитър Павлов

Първите съмнения за болестта се появяват при намирането на трупа на малко диво прасе в територията на „Арамлиец“. Пробата от него излиза положителна, такива се оказват още проби, взети от открити из деретата трупове. Равносметката – около 30 % от популацията на дивите свине в района погива заради болестта, а оцелелите животни мигрират другаде, за да се спасят. Борбата с вируса е нелека и продължителна, но към днешната дата екипът на Стопанството заявява, че дивата свиня се завръща отново на неговата територия и запасът се увеличава. Една от мерките за подпомагане на растежа му е умишленото повишаване на цената за отстрел на диви свине-майки, за да не им се посяга и те да могат да създадат потомство.

Положителната тенденция в прираста на елена лопатар също е

Ловният дом в непосредствена близост до административната сграда на ДЛС „Арамлиец“

Трапезарията в ловния дом – място за изживяване на паметните моменти от лова

Подхранването на дивите свине е неотложен ангажимент и инж. Риджаков посипва ронената царевица

повод за гордост. Числеността му се е увеличила в резултат от саморазселването на вида от база „Сакарала“ и разселването му от работещите в Стопанството. Видът е най-удобен за отглеждане в базите за интензивно стопанисване, развъждането му е най-доходоносно и от всички видове дивеч той нанася най-малко щети върху горската растителност.

Докато пътуваме към „Сакарала“ в близост до язовир „Огняново“, се разминаваме с предпазливите лопатари, но слушаме за обособяването на базата като интензивно ловище за подборен и трофеен отстрел за този вид и за муфлона, за трофейните заложби на лопатарите на средно ниво. Научаваме, че за изминалото десетилетие са добити 2 златни, 4 сребърни и 2 бронзови медала за трофеи от лопатари

на територията на Стопанството, а средногодишният отстрел е около 20 животни от вида. И в „Сакарала“ край разположените хранилки за едрия дивеч изграденото с труда на служителите на Стопанството чакало е безмълвен свидетел на движението и навиците на лопатарите и муфлоните.

Скромен е запасът на муфлона – около 30 индивида, а средногодишният му отстрел е десетина животни. През 2018 г. 16 муфлона от „Сакарала“ са уловени за разселване в ДЛС „Витошко – Студена“. Няма особен интерес към ловуването на вида, цената за отстрел е висока предвид скъпо струващото му отглеждане и ресурса, който то изисква. Затова е намалено количеството на муфлоните, които освен на царевицата налитат много и на кората на дърветата. За 10 го-

дини ДЛС „Арамлиец“ е получило 1 златен, 3 сребърни и 2 бронзови медала за трофеи от муфлони.

Колкото до благородния елен, медалът е само един – сребърен. Отстрелът на благородни елени е по-скоро инцидентен, защото запасът е спаднал над 2 пъти в сравнение с началото на десетилетието. Причините се коренят в миграцията на вида към съседните на „Арамлиец“ ловностопански райони, както и в непрестанното браконьерство.

Запасът на сърната е сравнително постоянен през изминалото десетилетие. Два златни, 3 сребърни и 6 бронзови медала са донесли трофеите от сърндаци за последните 10 години. Средногодишният отстрел е 12 животни от вида. По изровения черен път към връх Арамлиец две сърни като че доказват данните за честото присъствие на вида на територията на Стопанството – спускат се от защитените по „Натура 2000“ територии вляво от нас и се изгубват сред гъстия масив вдясно.

В подножието на върха ни чакат дивечови ниви с разположени електронни хранилки за благородните елени и дивите свине, зареждани със слама и ронена царевица. Наесен дивечовите ниви се засяват с пшеница, а напролет – с овес, общо са 200 дка, пръснати по територията на Стопанството. В обхвата му има една защитена местност за опазване на характерния ѝ ландшафт – „Арамлиец“. В тази територия е въведена забрана за провеж-

БИСД „Сакарала“ и построеното с термопанели чакало от служителите в Стопанството. Хранилките се зареждат редовно със слама за лопатарите и муфлоните

дането на сечи (освен санитарни и ландшафтни за подобряване на санитарното състояние и защитно-украшното значение на горите) и пашата на добитък, както и разкриването на кариери, къртенето на камъни, изхвърлянето на сгурия и други промишлени отпадъци, на действия, които загрозяват или нарушават природната обстановка около обекта. Едни от най-добре запазените букови гори в страната са славата на защитената местност „Арамлиец“ и към тях можем само да отправим любопитен поглед или да насочим фотографския обектив. В защитената местност влизат 2 защитени зони за опазване на местообитанията на дивата флора и фауна – „Етрополе – Байлово“ – BG0001043, и „Средна гора“ – BG0001389.

Не само буквите гори обаче са останали непокътнати. Още от създаването на Стопанството до днес площта му запазва териториалното си деление на два горскостопански участъка – „Голема Раковица“ (с обща площ 4975.8 ха) и „Вакарел“ (с обща площ 5575.5 ха). С времето и в зависимост от характера на природните условия, моментното състояние на дървостойте и целта на стопанисване на горите са били планирани лесовъдски мероприятия за постигане на заложените планове. В масивите със специално предназначение ползването на дървесина е второстепенна цел, а приоритет са техните специални функции. Затова мероприятията там са за разширяването и засилването им. Където са изведени отгледни сечи, са постигнати добри резултати за подобряването на състава и качеството на дървостойте. За последните 10 години са извършени залесявания с иглолистни (черен бор на 5.6 ха) и широколистни (зимен дъб на 2.1 ха) видове върху обща площ от 7.7 ха при предвидени по ГСП 3.9 хектара. Практиката показва, че естественото възобновяване в семенните зрели букови насаждения е слабо. В зрелите издънкови гори за превръщане възобновяването е добро и последните няколко години са семеносни за тях. Затруднено е възобновяването в гори с наличие на подлес и храсти, затова изсичането им подпомага в значителна степен появата на надежден подраст. С някои възобновителни сечи е проведено отглеждане на подрас-

та с цел подпомагане на естественото възобновяване на насажденията на площ от 114.5 хектара.

Редовно поддържана практика в ДЛС „Арамлиец“ е осигуряването на дърва за огрев (над 1500 кубика) на местното население.

С връщането ни обратно от района на връх Арамлиец и снижаването на надморската височина сред гористите склонове проличават оголени площи. Те са отлични местообитания за дребния дивеч, но един неоспорим факт озадачава екипа на Стопанството – фазанът не се задържа в тях. В миналото в ДЛС „Арамлиец“ се е намирала най-голямата фазанария на Балканите с отглеждани годишно над 70 000 фазана. Днес тук има подходящи условия за процъфтяване на популацията на тази птица, но въпреки разселените през 2013 и 2014 г. 2757 фазана заплахата от изчезване на вида в границите на Стопанството е все още осезаема. Яребицата компенсирала донякъде негативната тенденция – тя възстановява числеността си благодарение на разселените за 10 години 1004 яребици, но повечето ята мигрират и предпочитат ниските полски райони. Затова често те могат да се забележат в землищата на селата Равно поле, Мусачево и други. Разнородни са тенденциите при още видове – заекът е с ниска численост, но се задържа стабилно, вълкът е постоянен обитател на тучкашните гори, чакалът и лисицата намаляват, а скитащите кучета се срещат спорадично.

Интензивният отстрел на хищниците благоприятства съхраняването и процъфтяването на едрия дивеч, но спокойствието му особено в размножителния период се нарушава от многото гъбари, билкари, туристи, от скитащи из горите търсачи на сърнета за продан. Дейността по охрана на Стопанството често е изключително трудна за неговите служители, а браконьерството е фактор, с който борбата е почти невъзможна.

Проблем за насажденията в ниските части на Стопанството са късните пролетни и ранните есенни мразове, които настъпват след началото и преди края на вегетационния период. В отделни години водят до значителни повреди на горскодървесната растителност – измръзване, мразобойни, мразозтегляния и други. По високите

Едно от автоматичните съоръжения за подхранване край дивечовите ниви, което благородните елени и дивите свине навещават често

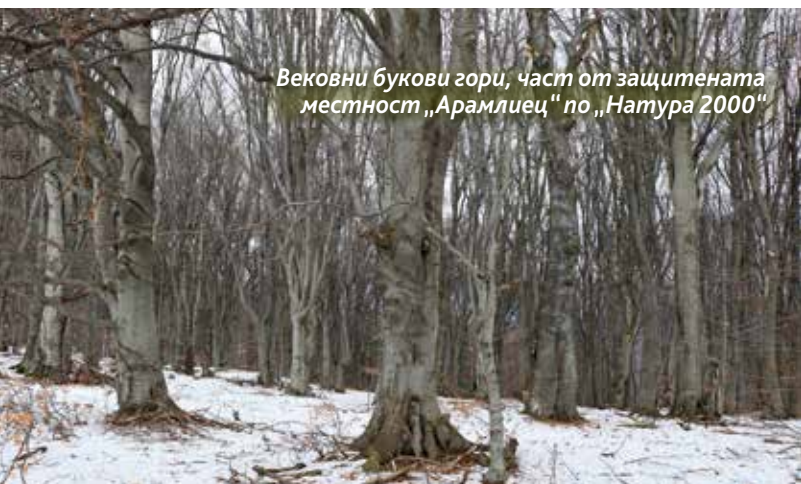

терени те са факт преди началото и след края на вегетационния период и така оказват благоприятно влияние върху нормалното развитие на растителността, важно за дивечката негова храна, от една страна, и върху раждането и отглеждането на приплодите му – от друга. Опасни за дивечката са минималните температури през април, които могат да предизвикат масова смъртност сред приплодите, както и измръзване на младите леторасли и посевите във връзка с осигуряване на хранителната му база.

Макар ДЛС „Арамлиец“ да е стопанство, което обръща най-много внимание и влага неимоверни сили, енергия и грижа за дивата свиня и елена лопатар, пред 27-те млади и отдадени на работата си хора, начело с техния директор, неотменно стои предизвикателството да се създават и поддържат благоприятни условия за развитие на здрави и жизнени запаси на всички видове дивеч. Увеличаването на видовото разнообразие и опазването на ред-

ки и защитени видове също е приоритет. Важна цел за екипа е и подобряването на условията за ловуване и организиране на ловен туризъм. Идеята напред е съзнателна да се превърне в основния дивеч, развъждан на свобода в ловностопанските райони на ДЛС „Арамлиец“, а съпътстващи да са благородният елен, дивата свиня и заекът. В определените местообитания ще са фазанът и яребицата. В базите „Церова могила“ и „Чаршията“ дивата свиня ще продължи да бъде основният отглеждан дивеч, а в „Сакарала“ ще са еленът лопатар и муфлонът. Дали така заложените планове ще устоят на динамиката на времето и трудностите по пътя, ще проличи в бъдеще. А дотогава труд ще се полага всеки ден и старанието винаги ще е на предела на силите. За да са пълни арамлийските гори с дивеч и удовлетворението и гордостта от свършеното да красят лицата на хората, отдаващи дните си в грижа за дивите животни.

Борислав БЕЛДЕВ
Снимки: Йордан ДАМЯНОВ
и Станислава КРУМОВА

Доц. д-р Христо Михайлов е новият ректор на Лесотехническия университет

На 25.01.2024 г. за ректор на Лесотехническия университет беше избран доц. д-р Христо Михайлов. От 2007 г. той бе ръководител на катедра „Ловно стопанство“ в Университета.

Роден е на 27.07.1962 г. в Брезник. През 1987 г. завършва специалност „Горско стопанство“ във ВЛТИ.

Трудовият му път започва като лесничей в ГС – Брезник. През 1988 г. постъпва в ЛТУ като асистент. До 1995 г. последователно е старши и главен асистент. Защишава научно-образователната степен „доктор“ в катедра „Ловно стопанство“ през 1995 г., а от 2000 г. е доцент по ловно стопанство.

Като преподавател в ЛТУ провежда лекционни курсове по дисциплините „Ловно стопанство“, „Организация и управление на ловното стопанство“, „Ловен и риболовен туризъм“ и „Изкуствено развъждане и разселване на дивеч“. Между 2001 – 2009 г. е предсе-

дател на УС на Националното ловно-рибарско сдружение „Съюз на ловците и риболовците в България“. Бил е член на СНС по лесотехническите науки към ВАК (2003 – 2010 г.) и председател на Общото събрание на ЛТУ (2016 – 2020 г.).

Притежава специализация в Научно-изследователския институт по екология и стопанисване на дивеча (FIWIE), Виена, Австрия, и краткосрочни специализации по организация и управление на ловното стопанство в Баварския ловен съюз, Мюнхен, Германия.

През 2003 г. е избран за член на ръководството на Федерацията на ловните асоциации на страните от ЕС (FACE) в Брюксел, а през 2006 г. – за неин вицепрезидент и координатор за страните от Югоизточна Европа.

Удостоен е с почетен сребърен знак и грамота на Баварския ловен съюз за принос в развитието на партньорството в ловното стопанство (2007 г.).

Участвал е в множество проекти у нас, свързани с ловното стопанство, включително като ръководител, както и в международна експертна група към FACE.

Научноизследователската му дейност е отразена в 50 публикации, 5 книги, учебници и практически ръководства като автор и съавтор.

Международни изложения

„Jagd & Hund“ в Дортмунг – мястото за среща със световните тенденции в ловната индустрия

От 30 януари до 4 февруари Дортмунд, Германия, отново стана домакин на международното ловно изложение „Jagd & Hund“ („Лов и куче“) и привлече голям брой изложители от цял свят – Белгия, Дания, Финландия, Франция, Обединеното кралство, Италия, Аржентина, Австралия, Ботсвана, Китай, Канада, Монголия, Намибия, Южна Африка, САЩ и Зимбабве.

България се представи с щанд, на който шестте държавни предприятия показаха ценни капитални трофеи от последните години. На изложението присъстваха зам.-министрите на земеделието и храните Георги Тошев и д-р инж. Мирослав Маринов, изпълнителният директор на ИАГ инж. Стоян Тошев, директорът на Ди-

рекция „Търговски дружества и държавни предприятия“ в МЗХ Борислав Симеонов, директори на държавни предприятия и представители на НЛРС „Съюз на ловците и риболовците в България“. Експерти от държавни ловни стопанства запознаха посетителите с възможностите и условията за провеждане на ловен туризъм у нас.

Програмата на изложението, което се провежда за 42-и път, обхваща целия спектър теми, засягащи ловното стопанство, видовото разнообразие, ловната етика. Изложението беше място и за ключови дискусии по всички аспекти на

Българската делегация пред щанда на България

устойчивия лов. По време на шоуто на почти всички сцени се проведеха различни сесии, панели и семинари по въпроси и проблеми, свързани с лова, дивеча и неговото състояние, многообразието на ловната индустрия, в които взеха участие международни експерти.

(Продължава на стр. 22)

Възстановяване на автохтонната растителност по бреговете на р. Марица на територията на РДГ – Пловдив

Първата среща между представители на РДГ – Пловдив, и WWF – България, за осъществяване на план за залесяване на крайречни месторастения с характерна в миналото за бреговите ивици на р. Марица растителност се проведе на 23.09.2014 година. Целта е да се възстанови съществуващата в началото на миналия век широколистна растителност – летен дъб, брястове, ясени, елши, черни тополи и др. – дейност по Проект „LIFE13 NAT/BG/000801 „Възстановяване и опазване на алувиални гори от хабитат 91E0* в защитени зони по Natura 2000 и моделни територии в България“. Проектът се изпълнява от Изпълнителната агенция по горите в партньорство с WWF – България, Регионалната дирекция по горите – Пловдив, с финансовата подкрепа на програма LIFE на ЕС. Основната цел на срещата е да се съберат партньорските организации и да се оформи обща гледна точка за проектните дейности, времевата рамка, каналите за комуникация, както и да се обсъдят първите стъпки.

На 11.11.2014 г. със заповед на директора на РДГ – Пловдив, е определен екипът за управление на Проекта, неговите задължения и отговорности, а на 20.11.2014 г. е сключено споразумение за сътрудничество между РДГ – Пловдив, и ЮЦДП – Смолян, за осъществяване на съвместна дейност по неговото изпълнение. Сключен е и договор за партньорство между ИАГ като координиращ бенефициент и РДГ – Пловдив, като асоцииран бенефициент.

Общата цел на Проекта е да допринесе за подобряване на опазването на природно местообитание 91E0* алувиални гори с *Alnus glutinosa* и *Fraxinus excelsior* (Alno–

Част от екипа на Проекта при първите теренни посещения – инж. Александър Дюлгерев, инж. Никола Каварджиков, инж. Мирослава Велинова – РДГ – Пловдив, и д-р инж. Кирил Ташев – ИАГ

Padion, Alnion incanae, Salicion albae).

Изпълнението на Проекта по възстановяването на заливните гори край р. Марица подпомогна опазването на природни местообитания с консервационна значимост – вътрешни лонгозни гори и смесени тополови гори.

Проектът е изпълнен в периода 01.09.2014 – 28.02.2019 г., като основното му постижение е възстановяване на 12.8 ха в защитена зона

Механизирано разчистване на площите от стари дънери и растителност и непосредствена почвообработка

„Река Марица“ в м. Мерич орман – горски територии на Община – Марица, и запазване на представителни съобщества и екосистеми от островен тип в поречието на р. Марица. В такива територии са преобладавали естествените крайречни гори, доминирани от върби, тополи, летен дъб, елши, полски ясен, полски бряст, които са убежище и среда за съобщества с голямо биоразнообразие, често поддържащи уникални растителни или животински видове. Те играят много важна защитна и противоерозионна роля. Животинските видове, обитаващи тези гори като тяхното последно убежище, са на границата на изчезването, причинено от браконьерство и унищожаване на техните местообитания. Немалко от видовете са включени в „Червената книга на Р. България“ – малкият корморан, черният щъркел и различни видове чапли.

От растителните видове тук е местообитанието на тракийския равнец, бялата водна лилия, има и наличие на лиани – висока скрипка, гръцки гърбач, обикновен повет, бръшлян, обикновен брей, дива винена лоза.

Предизвикателства и проблеми

На 30.12.2014 г. е сключен договор за сътрудничество между РДГ – Пловдив, и ДГС – Асеновград, за възлагане на изпълнението на лесокултурна дейност.

Основните предизвикателства пред Проекта, свързани с изпълнението на възстановителните дейности, беше проблемът с неизяснената собственост. Две от първоначално предложените в проектното предложение места за осъществяване на възстановителните дейности в защитена зона „Река Марица“ се оказаха собственост на „Напоителни системи“ ЕАД – клон Марица, и не се стигна до подписване на споразумение за изпълнение на мероприятиято.

При продължилото издирване на подходящи площи по поречието на реките Марица и Стряма на територията на Държавните горски стопанства – Асеновград, Пловдив, Първомай и Карлово, изпълнението на Проекта отново се оказа невъзможно, защото собствеността на проектните имоти за кратък период без уведомяване на предишния собственик е преминала към МЗХ – ХМС. Поради липсата на необходимите като обем площи държавни горски територии се стигна до единствения възможен вариант – осъществяване на съвместна дейност по изпълнение на Проекта върху горска територия, собственост на Община – Марица.

Имотите са с кадастрални номера 47086.65.1 и 47086.65.2 – горска те-

Първото залесяване през март с бригадата към изпълнителя на екипа на Проекта

Първите редове с фиданки от черна елша очакват инвентаризацията си през есента на 2016 г.

ритория в м. Мерич орман, землище с. Маноле, включващи части от подотделите 160„в“ – 5.6 ха; 160„2“ – 0.2 ха; 161„д“ – 3.4 ха и 161„е“ – 3.6 ха, с обща площ 12.8 хектара.

През 2015 г. беше сключен договор за сътрудничество между РДГ – Пловдив, и Община – Марица, за изпълнение на дейностите по Проекта. Технологичните планове на площите, както и проектната документация за провеждане на процедурата по възлагане на лесокултурните дейности по Проекта бяха изготвени, одобрени и съгласувани с РИОСВ – Пловдив.

На 13.10.2015 г. беше сключен договор № 254 между възложителя в лицето на Община – Марица, като собственик на територията и

изпълнителя на предвидените за извършване дейности по Проекта – „Гея Аква“ ЕООД.

Изпълнение на дейностите по възстановяване на крайречни гори в обект „Мерич орман“ – с. Маноле

През есента на 2015 г. определената за залесяване по Проекта площ – 12.8 ха, беше почистена от Община – Марица. Тя е сечище, на което преди това е растяла евроамериканска топола I-214, като съгласно предвидените дейности подготовката се извърши без изваждане или раздробяване на пълновете. Почвоподготовката беше завършена към края на декември

Една от доброволческите акции, организирани от РДГ – Пловдив, по отглеждане на фиданките

същата година по предвидена по технологичен план схема за залесяване. През февруари и март 2016 г. на обекта в землището на с. Маноле бе извършено залесяване с дървесните видове, предвидени по технологичните планове, на обща площ 12.8 хектара.

На площ 3.4 ха беше залесено с черна топола (*Populus nigra*) при схема на залесяване 6x6 (5) м, 33 (28) бр./дка, съобразена със съществуващата преди това култура от евроамериканска топола I-214, като фиданките от черна топола са разположени в реда между съществуващите пънове на хибридни тополи. Общо са залесени 950 – 1000 фиданки. Върху останалата площ – 9.4 ха, бяха залесени общо 47 000 фиданки (в т.ч. фиданки от полски ясен (*Fraxinus angustifolia* subsp. *oxycarpa*), полски бряст (*Ulmus minor*), бял бряст (*Ulmus laevis*), летен дъб (*Quercus robur*), черна елша (*Alnus glutinosa*) на редова схема, в редове през 3 (2.5) м, съобразена с останалите в земята пънове от евроамериканска хибридна топола. При извършената инвентаризация през есента на 2018 г. бе установено 73.37 % прихващане.

През периода 2016 – 2018 г. основна заплаха от захраствяване създаваше инвазивният вид аморфа (*Amorpha fruticosa*), с който през всеки вегетационен период се провеждаше механична борба.

За отгледните мероприятия – дисковане, окопаване – ръчно, и косене – механизирано с хросторез и шредер, се използваха техника и работниците от фирмата, осъществяваща предвидените по технологичен план дейности. При ръчното отглеждане помагаша и доброволци, които с ентузиазъм се включваха в тази благородна дейност. На 18.06.2016 г. в борбата с избуялата тревна и храстова растителност, пречеща на развитието на новозалесените фиданки, се включиха 17 доброволци, организирани от WWF – България, които заедно със служителите от РДГ – Пловдив, извършиха плевене около дъбови, брястови, елшови и яснови фиданки, мулчираха в редовете за предпазване от просушаване и бързо изпаряване на повърхностната влага през горещото лято. През периода 2016 – 2020 г. от РДГ – Пловдив, бяха организирани общо шест доброволчески инициативи

Премахване с тример на конкурентната растителност около залесените фиданки

по отглеждане, кастрене и попълване с жълд на създадените култури с участието на над 80 души. WWF – България, периодично правеха контролни посещения на обекта, а през 2019 г. организираха и визита на представители на организацията от други европейски държави, които след обстоен оглед на създадените култури им дадоха положителна оценка.

По време на Седмицата на гората през 2018 г. бе организирано посещение до обекта на деца от Комплекса за социални услуги „Олга Скобелева“ – Пловдив. Децата се запознаха с идеята за възстановяване на крайречните гори и взеха участие в символично попълване на създадените култури.

През целия период на изпълнение на Проекта имаше трудности при унищожаването на аморфата и издънките от евроамериканска топола, които създаваха проблем

при изпълнението на отгледните мероприятия. Отглеждането на културата от тополи през годината включваше механизирана обработка на междуредиата, двукратно ръчно окопаване в чашките, кастрене и варосване на фиданките и двукратно поливане с цистерна.

За предпазване на създадените култури от пожар през пожароопасния сезон на 2016, 2017 и 2018 г. беше направена и поддържана механизирана минерализована ивица по периферията на обекта.

Ефект от проектните дейности и заплахи за новозалесената гора на хабитат 91Е0*

Площта на възстановените местообитания от типа 91Е0* в защитената зона възлиза на 12.8 хектара. Съгласно данните от Проект „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни

Сателитна снимка с границите на подотделите, включени в общата площ от 128 дка

местообитания и видове – фаза I“ общата площ на местообитанието в рамките на зоната е само 0.43 ха (или 0.003 % от площта на зоната), като е констатирано значително разминаване с данните от Стандартния „Натура 2000“ формуляр, в който площта на местообитанието е определена на 405.33 хектара. В случай че се окажат устойчиви в бъдеще, новосъздадените гори ще допринесат за значително увеличаване на площта на местообитанието в защитената зона и неговият процентен дял има потенциал да нарасне само в резултат от проектните дейности до 0.1 % от площта на зоната.

Като основна непосредствена заплаха за обекта, в който са изпълнени възстановителните дейности, се определяше опасността от екстремни климатични условия и по-специално – неблагоприятен температурно-влажностен режим. Както бе наблюдавано и по време на изпълнението на Проекта, съчетанието на продължителни засушавания с високи температури, вероятността за които нарасна през последните години, можеше да компрометира частично и дори изцяло новосъздадените култури. Особено негативно влияние оказва ниското ниво на р. Марица, вдълбаването на коритото на места стига до 5 – 6 м заради нерегламентираното извличане на инертни материали през последните години. Възстановяването на горите е застрашено от: човешката дейност поради лесната достъпност до обекта, намиращ се в непосредствена близост до населено място; замърсяване с битови отпадъци – наблюдавано е незаконно депониране в близост до обекта; замърсяване с промишлени отпадъци от стопанските постройки на бившия свинекомплекс в близост до обекта; паша – дъбови фиданки са частично увредени в млада възраст въпреки поставените табели за забрана на пашата; пожари – през годините бяха поставени и поддържани табели през пожароопасния сезон.

Бъдещи консервационни приоритети за крайречната гора в с. Маноле

Постигането на дългосрочна устойчивост на обекта, в който са изпълнени възстановителни дейности за запазване на консерва-

ционните цели при стопанисването, се гарантира от подписаните споразумения между Южноцентралното държавно предприятие и Община – Марица, за обекта в м. Мерич орман. Споразуменията са валидни за 30-годишен период, като партньорите по тях се задължават след приключване на Проекта да стопанисват законосъобразно възстановените крайречни гори в съответствие с утвърдените разработки и указания, свързани със системата от режими и мерки за стопанисване на горите, попадащи в горските типове природни местообитания, включени в Европейската екологична мрежа „Натура 2000“.

Разпространението на материалите, разработени по Проекта, и популяризирането на натрупания опит продължават и след приключването му, като водещата роля е на WWF – България, РДГ – Пловдив, и Изпълнителната агенция по горите.

В края на февруари 2019 г. във връзка с приключване на работата по Проекта бе извършена съвместна проверка на цялостното изпълнение на дейностите по договора между възложителя Община – Марица, изпълнителя „Гей Аква“ ЕООД, асоциирания бенефициент РДГ – Пловдив, координиращия бенефициент Изпълнителната агенция по горите и представител на Европейската комисия по Програма LIFE+. Отчетено беше, че крайните резултати от извършените през годините дейности са много добри и целта, поставена от заданията на Проекта по Програма LIFE+, е изпълнена.

След 2019 г., когато Проектът официално приключи, експертите от РДГ – Пловдив, организираха няколко доброволчески инициативи, както и отделни посещения на обекта за проследяване на развитието на създадените под техен контрол култури. Удовлетворението от добре свършената работа е голямо, след като резултатите са добри. Наред със сравнително високия процент на прихващане при фи-

Културите в обект с. Маноле днес

нализиране на Проекта – 73.37 %, развитието и растежът на залесените фиданки през годините бяха много добри и надхвърлиха нашите очаквания. Към момента, без да са правени обстойни измервания и изчисления в създадените култури, средната височина при летния дъб, бряста и ясена е около и над 7 м, а при елшата е около 10 метра.

След извършване на съответните мониторингови наблюдения, измервания и анализ този обект по Проект „LIFE13 NAT/BG/000801 „Възстановяване и опазване на алувиални гори от хабитат 91E0* в защитени зони по Натура 2000 и моделни територии в България“ би могъл да бъде една добра база за сравнение на развитието на култури от този тип месторастене при сходни климатични, почвени и други условия.

Инж. Никола КАВАРДЖИКОВ
експерт по Проекта

Горското стопанство в Китайската народна република

Д-р инж. Нестор ДОМУСЧИЕВ – главен експерт
в отдел „Стопанисване на горските територии“ в ИАГ

Горски масив от видовете *Larix gmelini* и *Betula platyphylla*

(Продължение от бр. 1/2024 г.)

Учебно-опитното горско стопанство и Националният парк „Пекин Джуфен“ се намират в Бейнахе, област Хайдиън, на около 30 км западно от Пекин. Базата на Стопанството се използва за извършване на опити и обучения на студенти от Университета по горско стопанство в Пекин, както и за туризъм на населението. Достъпът до Парка се осъществява срещу заплащане на такса и вписване в регистър. Два от намиращите се на територията му върхове наподобяват формата на реец се лешояд, затова единият е наречен връх Джуфен. Той е и с историческо значение – там се е намирала една от 72-те казарми

на династията Ляо. Националният парк „Пекин Джуфен“ покрива площ от 832 хектара.

Национален парк „Сайханба“ е разположен в Автономен регион Вътрешна Монголия и покрива площ от 200.29 квадратни километра. Създаден през 1962 г. като многофункционален ботанически парк, „Сайханба“ често е наричан „Зеленият бял дроб на Северен Китай“. По време на династиите Ляо (907 – 1125 г.) и Джин (1115 – 1234 г.) „Сайханба“ е ловен район, използван от императорското семейство. През 1863 г. правителството на Цин позволява на фермерите да си върнат земята и горите и оттогава влажните зони започват да изчезват. Така „Сайханба“ се превръща в

безплодна пустиня. В онези години пясъчни бури постоянно връхлитат Пекин, Тиендзин и други градове в Северен Китай. За да сложи край на тези бедствия, през 1962 г. Държавната администрация по горите създава на територията на „Сайханба“ Горско стопанство. Идва първото поколение залесители, които се опитват да озеленят безплодната пустиня и да я превърнат в оазис. За около 10 години е залесена площ от 20 000 ха от приблизително 900 души. Впечатляващ е фактът, че върху цялата площ

Входът на Националния парк „Пекин Джуфен“, в който се намира и Учебно-опитното горско стопанство

Единственото оцеляло дърво на територията на „Сайханба“ преди създаване на Националния парк

Насаждение от *Larix gmelini*

Залесяване на площи с разстояние между редовете 4.5 м

Командната зала в административната сграда на Парка

на Парка, преди да бъде залесен, е имало едно-единствено оцеляло дърво от вида *Larix gmelini*. От него са били взети семена, послужили за основа за това с какви дървесни видове трябва да се залесява площта, а именно – *Larix gmelini*, *Pinus mongolica* и *Betula platyphylla*. Използвала се е сравнително рядка схема на залесяване с разстояние между редовете – 4.5 метра.

През май 1993 г. територията е обявена за Национален парк. През 2000 г. той е категоризиран като туристически обект от ниво 5А от Китайската национална администрация по туризъм. През 2007 г. Паркът е оценен като „Национален природен резерват“ от Държавния съвет на Китай. На 5 декември 2017 г. поколенията залесители на „Сайханба“ печелят наградата „Шампиони на Земята“ по Програмата на ООН за околната среда в категорията за вдъхновение и действие за усилията си да превърнат деградиралата земя в зелен рай. Това е най-високото екологично отличие, предоставено от ООН.

НП „Сайханба“ разполага с командна зала, намираща се в административната сграда на Парка, от

Залесена смесена гора от *Larix gmelini* и *Pinus mongolica*

която се извършва високотехнологично наблюдение на горите на Парка за предотвратяване на възникването на пожари, нападения от вредители и незаконни действия в горите. На ключови места от цялата площ на Парка има разположени 9 високотехнологични наблюдателни кули, които предават информация в командната зала. Благодарение на тези мерки по охрана

за последните 30 години в Парка няма възникнал нито един горски пожар. В днешно време на територията на Парка има повече от 618 вида и 312 рода висши растения, включително *Eleutherococcus gracilistylus*, *Astragalus propinquus*, *Glycine* и *Agropyron*. В границите на Парка се наблюдават 261 вида бозайници, 39 вида птици, 32 вида риби и около 660 вида насекоми.

Кестеновите насаждения в България: опит, възможности, препоръки

В периода на 70-те и 80-те години на миналия век лесовъдската колегия провежда редица успешни залесявания с питомен кестен в опит да разнообрази състава на бъдещите гори. В резултат на това естественият ареал на вида експлозивно се разшири и днес – след повече от 50 г., имаме престарели естествени кестенови гори. Това са находищата на вида „Брежани“ в Пирин, Беласица и Славянка, както и голям брой почти едновъзрастни изкуствени насаждения, попадащи в трети клас на възраст – от 40 до над 60 г., разпръснати по цялата територия на България.

Всички досегашни проучвания сочат прогресираща деградация на вида, а в насажденията, попадащи в защитени природни територии, състоянието е още по-тревожно. Наблюдавайки кестеновите гори в страната, стигаме до извода, че насажденията съхнат и видът вече десетилетия е поставен в стресова ситуация.

За състоянието на кестеновите насаждения и проблемите им са проведените три национални съвещания – през 1976, 1982, 2002 г., и две регионални. През октомври 2002 г. на регионалното съвещание в Петрич са взети решения за спешни мерки за спиране на деградационните процеси в кестеновите екосистеми. Темата е и във фокуса на Международната конференция през 2005 г., проведена в Благоевград.

Кои са причините за лошото състояние на кестеновите насаждения в страната?

На първо място е негативното влияние на болестите и вредителите по кестена. Кестенът боледува от мастилена болест в корените, рак по кората, в ствола и клоните, мана по листата, кестенов хоботник по семената, плодод червей по плодовете и имел по стъблата. Не се провеждат лесовъдски мероприятия поради различни причини, но една от тях е, че някои колеги се страхуват да ги правят заради спецификата на вида. В резултат на това на редица места настъпват естествени сук-

сеционни процеси, водещи до замяна на кестена с по-сенкоиздръжливия бук. Естественото възобновяване в кестеновите гори е силно затруднено заради безразборното събиране на семената на вида. Голям е дялът на незаконно изсечените единични дървета. След такава сеч новопоявилите се издънки не се отглеждат и това води до захраствавяване.

Как да стопанисваме кестеновите гори?

За да изясним въпроса, трябва да знаем откъде сме тръгнали. Началото е в четирите естествени находища на вида у нас – две големи в Беласица и Берковица и две малки в Славянка и Брежани. От тези естествени гори е основният генетичен материал, с който се разширява ареалът на вида.

Както при планирането на всички залесявания, и при планирането на залесяването с кестен се определят целите, които ще бъдат постигнати с това мероприятие – дали приоритетно ще произвеждаме плодове, или ще създадем култури, които ще дават качествена строителна дървесина. През периода съществува показател „Залесяване на горскоплодни видове“ и се създават два вида горски култури:

– Залесяванията за приоритетно производство на дървесина се извършват в схема 2x1.5 м, като разстоянието между терасите е 2 м, а разстоянието между фиданките в редовете – 1.5 метра. Използвани са едногодишни семенични

фиданки.

– Залесяването за приоритетно производство на плодове се провежда по два начина – когато се използват семенични фиданки, схемата за засаждане е 2x2 м; при използването на облагородени фиданки схемата за засаждане е 3x3 или 4x4 метра. Правени са единични опити за залесяване при 2x5 м и 2x6 метра.

При създаването на смесените култури от кестен най-често е използван мозаечният начин – залесяване на отделни групи или смесване в редове, като се засаждат например 3 реда бял бор и един ред кестен и т.н.

Коя е капката катран в кацата с мед?

С голяма доза вероятност може да смятаме, че при залесяванията именно с облагородени фиданки е внесен и разширен ареалът на заболяването по кестена – ендотиевия рак. За подложки са използвани местни произходи от Беласица и Огражден, а резниците са вземани от маточника в разсадник „Иваник“ на ДГС – Петрич, от френските сортове „Марон дю вар“, „Буш руж“, също от българския сорт „Траянов 12“, както и от китайски, японски и американски и други произходи. Присаждано е на плодна пъпка, без да се извършва дезинфекция на инструментите, с които са правени отрезите, а това ускорява процеса на заразяване. Наличието в съседство на дъбови дървета е пред-

поставка за нападение от *Syn. Endothia parasitica* Murr.

До 1992 г. държавата отделя средства за отглеждане на горите, но квалифицирани, добре обучени горски работници се намират трудно. Въпреки това под непосредственото ръководство на обучени и мотивирани горски надзиратели процесът върви.

Защо настъпва неразбирателството между лесовъди и еколози?

Във всички създадени насаждения са изведени сечи за лесовъдските мероприятия „осветление“ и „прочистка“. С тези сечи се регулира съставът на насажденията и се създават растежни условия за укрепване на кестеновите фиданки. Тези отгледни мероприятия минават някак си незабелязано от еколозите. Когато обаче започват отгледните сечи, а при кестена те настъпват около 10 – 12-годишна възраст, при семенните насаждения на добрите бонитети и издънковите насаждения – около 8 – 10-ата година при сечите с материален добив, обществото започва да реагира.

Лесовъдите мълчат, а еколозите говорят. В резултат на това лесовъдската дейност в кестеновите гори спира. Този период в началото на 90-те години на миналия век е характерен с намаляване на финансирането на горската система. Еколозите успяват да постигнат своето, като налагат административна забрана на всякаква лесовъдска и човешка дейност, свързана с обикновения кестен. И така видът, който векове е съпътствал живота на човека, е обявен за „защитен“, с което се забранява събирането на семена и плодове, клонки за резници, производството на фиданки за залесяване, извеждането на отгледни мероприятия и възобновителните сечи. Това продължава до 1995 година. По настояване на местните лесовъди и след дълга кореспонденция с МОСВ забраната е свалена.

Сега, 25 години по-късно, екологичната общност променя своята позиция и записва в „Червената книга на Р. България“ следното: „Под влиянието главно на климатични фактори и при отсъствие на активна лесовъдска дейност кестеновите гори се превръщат в съобщества с преобладаване на бук (*Fagus sylvatica*) и обикновен габър (*Carpinus betulus*), което се дължи на навлизането на сенкоиздръжливи широколистни видове и развитие на деградационни процеси – суховършии, дефолиация, съхнене, развитие на полупаразити (*Loranthus europaeus*), болести (масово развитие на *Cryphonectria parasitica*, причинява-

ща рак по кестена, *Melanconis modonia*, причиняваща мастилената болест и др.). Тази тенденция е типична за съобществата, намиращи се извън екологичния оптимум на вида“.

И какво стана – тези, които въвеждат забраните относно кестена, обвиняват лесовъдите, че не провеждат „активна лесовъдска дейност“ в кестеновите гори? Не е професионално да обявяваш всички кестенови насаждения извън екологичния оптимум. Степента на застрашеност на видове (по „Червената книга на Р. България“) е формулирана така: „Застрашени (EN) – Endangered. Даден таксон принадлежи към тази категория, когато има много висок риск от измиране поради малки популации, фрагментирано разпространение, изолация и/или бързо намаляване (численост или площ на разпространение), отговарящи на критерии А – Е за тази категория според Международния съюз за защита на природата и природните ресурси (International Union for Conservation of Nature (IUCN)). Таксоните, отнесени към тази категория, е много вероятно да преминат към категорията критично застрашени, ако неблагоприятните фактори продължат да действат“.

Какво беше направено?

През 1995 г. съвместно с покойния вече проф. Васил Стипцов разработихме „Временни указания за стопанисване на кестеновите гори в Р. България“. С тях се сложи началото на регламентираното ползване на кестеновите гори. Резултатите от заложените пробни площи в Беласица с класически видове отгледни и възобновителни сечи показаха, че кестенът подлежи на лесовъдско насочване и култивиране. Тези временни указания бяха основата на раздела „Сечите в кестеновите гори“, публикуван в „Правилник за сечите в Република България“. На тази основа бяха предвидени лесовъдските мероприятия в кестеновия стопански клас на ДГС – Петрич, в клас Горскоплодни – в ДГС – Първомай, Катунци, Кресна, Струмани и другаде.

От 1998 г. Горското стопанство в Петрич регулярно води отгледни и възобновителни сечи в кестеновия стопански клас. В резултат са подмладени стотици декари престарели насаждения, част от които вече са източник на плодове и семена. След изсичането на една „баба“, както в Петрич наричат престарелите над 200-годишни дървета, от един дънер се появяват от 40 до 60 бр. пънни, коренови и стволни издънки, които с подходящи грижи се превърнаха в устойчиви формации. Спазването

на специфичните за вида карантинни мерки и санитарният характер на сечите доведоха до намаляване на дела на дърветата, засегнати от ендотиевия рак.

В момента трябва да се обърне внимание на старата кестенова гора в землището на с. Брежани, защото ако не се подмлади по начина, който се прилага на територията на ДГС – Петрич, тя ще бъде загубена за идните поколения.

Какви лесовъдски системи да приложим, за да стопанисваме устойчиво кестеновите гори?

Поради спецификата на вида за кестенови се считат горите, в които участието на кестена в състава им е 30 и над 30 на сто. При стопанисване на кестеновите гори има редица особености, които трябва да имаме предвид: основната цел на стопанисването е запазването на вида; възобновителните сечи започват на 40-годишна възраст и имат една-единствена цел – създаване на условия за запазване и възобновяване на кестена; отгледните сечи в много от случаите се провеждат едновременно с възобновителните сечи; важно е да се има предвид склонността на вида към захраствяване.

Какви са препоръчителните неотложни мероприятия?

Необходимо е да се направи инвентаризация на кестеновите насаждения, които да се обособят в две групи. Първата – за приоритетно производство на дървесина, и втората – за приоритетно производство на плодове. Под инвентаризация разбирам да се опише накратко настоящото състояние на насажденията и да се набележат мероприятия за намаляване на щетите и за подобряване на функциите на кестеновите насаждения.

Много добре би било да се погледнат данните от водената книга на горските култури и да се види в коя категория са попадали тези залесявания, когато са създавани. В системата на горите ежедневно генерираме записи, които не можем да ползваме. Това е така, защото има механизъм за изготвяне на най-различни справки, но няма механизъм за архивирането им, което е много жалко.

В групата за приоритетно производство на дървесина трябва да се водят сечи за създаване на условия за натрупване на радиален прираст и производство на ценна фурнирна дървесина. Възобновителният период на добрите бонитети трябва да започне до към 35 – 45-годишна възраст на дървостоя и да завърши на 60 – 70 години.

В групата за приоритетно производ-

ство на плодове да се провеждат сечи, чиято цел е оформяне на добре развита, симетрична и осветена корона на оставащите дървета, равномерно разпределени на терена. Не търпи отлагане и извеждането на специфични за вида принудителни санитарни сечи при спазване на специфичните за вида карантинни условия, които да гарантират неразпространението на рака по кестена.

В престарелите гори трябва да се пристъпи към подмладяването им чрез изсичането на малки възобновителни участъци с цел смесено семенно-издънково възобновяване. Възобновителната сеч се извежда след узряването на плодовете – декември и януари, като в същата година не се събират плодове от възобновителните участъци. Кестенът е вид с изключително силна издънкова производителност, което е причината да имаме смесено възобновяване.

Във възобновените участъци още на следващата година е необходимо да се пристъпи към премахване на излишните издънки и към подрязване на страничните клонове, за да се избегне захраствяване. Там, където площите са отглеждани по този начин, кестеновите дървета започват да оформят прави стъбла, а растежът им по височина достига над един метър за вегетационен сезон.

Площите за залесяване трябва да се определят само там, където има възможност за механизирани обработки на почвата и има налична система, позволяваща поне еднократно напояване през вегетационния период. Във всички случаи културите от питомен кестен трябва да се създават на дълбоки, рохки и плодородни почви.

Как да стопанисваме изкуствено създадените насаждения?

Както споменах, първо е нужно да се изготви лесовъдска оценка на насажденията. Такива, създадени на добри бонитети, с добре развита корона и добри вкусови качества, трябва да се отнесат в групата за преобладаващо производство на плодове. Всички останали ще бъдат за запазване на вида, поддържане на биоразнообразието и производство на дървесината. На редица места създадените през 80-те години на миналия век насаждения не са отглеждани вече десетилетия. Над 90 % от тях са нападнати от ендотиевия рак. Тези гори трябва да се отгледат по низовия метод, като пълнотата да се свали до 0.7. Здравословното състояние на насажденията е факторът, който е определящ при избора какво да се премахне и какво да

остане. Например при създадените смесени насаждения при схема 4 реда бял бор и ред кестен ще се премахне по един ред от двете страни на кестена.

Какви са грижите след залесяване или след извеждане на възобновителна сеч?

Видът силно захраствява, поради което е необходимо да се подрязва на следващата година. Остава се централният леторасъл, а всички странични клонове на височина 1/3 от стъблото се премахват. Извършва се по възможност, докато фиданките са малки и раните, които се образуват след изсичането, са незначителни и вероятността да се заразят от спорите на ендотиевия рак е по-малка. Работи се с овощарски ножици, които се дезинфекцират с 80 % спиртен разтвор. След гола сеч на малки площи се появяват много издънки на един пън. През първата година се оставят от 3 до 5 издънки. Изсичат се с предимство нападнати от рака издънки.

Склопяването на младите насаждения при кестена става при възраст от 6 до 8 години. В тази възраст незабавно трябва да се започне с прореждане. Пълнотата се поддържа в порядъка на 0.8 – 0.9. Селекцията се извършва по здравословно състояние и общото функционално състояние на отделното дърво. Много бързо отгледаните насаждения достигат пълнота 1.0 още след втората си година. Видът предполага честа лесовъдска намеса. Въпреки че кестенът е светлолюбив вид, трябва да го поддържа при висока гъстота, тъй като при изреждането се появяват много водни леторасли.

При маркиране на дърветата за сеч да се спазва правилото да се отбелязват болни, ожулени, с кривостъблени форми дървета, както и изостанали от общия растеж на насаждението екземпляри. Методът на сечта е подчертано низов, като се изваждат подтиснатите дървета. Интензивността е слаба, за да се избегне появата на странични леторасли. Стремешът е удължаване на стъблата за получаване на чиста стъблена секция до 5 – 6 м височина. Най-често стъблата са високи и сравнително тънки за тази възраст и нямат необходимата механична устойчивост. Освен това реагират много бързо на най-незначителното увеличаване на количеството светлина чрез появата на странични „водни“ леторасли. По тази причина пълнотата на насаждението не трябва да се намалява под 0.7. Повтаря се през 2 – 3 години, докато се достигне желаният от нас доминиращ диаметър на гръдна височина

над 30 сантиметра.

Въпросът за регулиране на състава в млада възраст е изключително важен. Всяко недоглеждане в това отношение ще се отрази в бъдещото стопанисване на кестена. С решаването на този проблем при извеждане на възобновителните сечи шансовете на естественото възобновяване са изключително високи.

След като кестеновите насаждения спрат да нарастват интензивно по височина, лесовъдските мероприятия трябва да се насочат към извеждане на сечи, целящи поддържане на оптимални корони и пълнота, не по-ниска от 0.7 през целия период до настъпване на възобновителните сечи.

При достигане на 20 – 25 години насаждението трябва да се подготви за това какви цели сме си поставили за него.

– Насаждения за приоритетно производство на дървесина: кулминацията на прираста по височина настъпва на 30 години. Това е показател, който ни дава основание да започнем с пробири или сечи за растежен простор. Те ще продължат докъм 40-годишна възраст, когато ще започнем възобновителна сеч с цел да приключим на турнус 60 – 70 години. И тук, както при прореждането, се премахват освен заразени дървета и такива с лоши стъблени характеристики и ако трябва, регулираме състава. Както споменах по-горе, целта е запазване на вида. В тази група се заделят насаждения, в които могат да се оставят в зряла възраст 20 – 30 броя висококачествени дървета на хектар. Тези дървета трябва да имат подчертана правостъбленост с цел добив на едроразмерна фурнирна дървесина. Това са дървета с оценка по Шеделин 111 или 112. Пълнотата на насажденията не бива да се намалява под 0.7.

– В групата за приоритетно производство на висококачествени плодове ще се заделят от два вида насаждения. Първият вид са тези, които по една или друга причина имат пълнота под 0.7. Другата група е от насаждения с добър сортов състав. Това са култури, създавани с определен произход, най-често японски и китайски произходи. Добрите вкусови качества на плодовете са приоритет при вземане на решенията. Тъй като една значителна част от кестеновите гори са със смесен състав, чрез подходящо регулиране на състава даже и на по-голяма възраст 50 – 60 години от тях могат да се създадат такива градини за плодове. Те се поддържат при пълнота от 0.5 – 0.6, която ще позволи да се формират правилни корони с

Списание „Лесовъдец“ – прегвестник на лесовъдските издания

достатъчен потенциал за залагане на плодни пъпки, което от своя страна ще гарантира добрата плодова реколта. От съществена важност за лесното събиране на плодовете е градините да се поддържат чисти от храстова и тревна растителност в площта под дърветата.

Възобновяването в културите започва твърде рано. Дори на 44-годишна възраст се наблюдава достатъчен по брой и с добро качество надежден подраст. Даже при слабо просветляване на склопа на насаждението в състава на подраста се настаняват сенкоиздръжливи дървесни видове, които след време извършват сукцесия на кестена.

Зрели кестенови гори има в Беласица, Славянка и отчасти в находището в с. Брежани. Това са предимно смесени гори с участие най-вече на бук. В миналото местното население е изсичало бука за дърва и е оставяло кестеновите дървета. Сега имаме гора от престарели кестенови дървета над 150 – 200 години, разпръснати по цялата площ, и бук с висока пълнота на възраст 60 – 80 години. Френските лесовъди наричат такава гора високостъблена над нискостъблена. В такива насаждения работим, като извеждаме двуфазна гола сеч на малки площи:

– **първа фаза:** отсичат се другите дървесни видове – споменатата по-горе нискостъблена гора;

– **втора фаза:** изсичат се кестеновите дървета. Най-подходящо е тази фаза да се проведе 3 години след извеждане на първата фаза.

При така формиралите се насаждения с кестенови дървета на висока възраст около 150 – 160 г. и плътен склоп от бук на възраст от 30 до 50 г. най-подходяща вид възобновителна сеч е „условно гола сеч на малки площи“. Използваме думата „условно“, защото сечта се извежда на два пъти. В първия етап се изсичат буквите дървета (и останалите дървесни видове без кестена). Оптималната площ, на която трябва да се извършва тази сеч в планината Беласица, е от 5 до 15 декара. Най-подходящият месец за започване на сечта е май. Изсичането на дърветата трябва да приключи до началото на август, когато се залагат плодните пъпки. Когато няма плодоносене, се изчаква 3 години. Сечта на кестена се извършва от средата на ноември, когато семената са вече узрели.

Кестеновите гори се нуждаят от грижи и лесовъдите, които ги стопанисват, уверено трябва да насочат усилията си за запазването и обогатяването им.

Д-р инж. Светозар МИХАЙЛОВ

Сред именитите годишници, които лесовъдската колегия ще отбележи през тази година – 145 г. от организирането на горската служба, 115 г. от основаването на Съюза на лесовъдите в България, с ярък пламък гори и 125-годишнината от създаването на горския периодичен печат. Гордостта на списание „Гора“ е, че продължава да носи високо запаления от предците ни в края на XIX век факел на печатното горско слово и не позволява той да изгасне.

Бурен е общественото-политическият живот на България в края на XIX век. Той много наподобява днешните реалности. С развитието на многопартийната система 5 – 6 партии започват редовно да влизат в Народното събрание, но водачите им нямат желание за коалиционно управление. Княз Фердинанд установява т.нар. личен режим, за който е характерен силовият едноличен начин на управление.

В тези години в горското стопанство на страната действа вече трети Закон за горите – от 1897 г., централното горско управление се нарича Отделението за горите, лова и риболова и е към Министерството на търговията и земеделието. Продължават да излизат немалко книги по лесовъдство, но не съществува периодично горско издание. Редът му идва, когато през 1897 г. се учредява Българското горско дружество, което през 1899 г. решава да издава свой печатен орган. Така през септември същата година излиза първият брой на списание „Лесовъдец“, чийто главен редактор е Петър Беров (1867 – 1917). Бесарабски българин, той идва в България по покана на правителството на Стамболов, движен от патриотични чувства към българската държава, която има нужда от специалисти. Завършил е Земеделската и горска академия в Москва със специалност „агроном-лесовъд“. Участва в живота на лесовъдското съсловие у нас и е един от сподвижниците на създаването на Българското горско дружество.

Списанието се отпечатва в Придворната печатница на братя Прошекови и от него до март 1900 г. излизат 7 книжки. Главната причина за спирането му е най-вече прекратяването на дейността на Българското горско дружество.

В предговора на първия брой на „Лесовъдец“, чийто автор е Петър Беров, са

Първи брой на списание „Лесовъдец“

посочени целите на лесовъдското издание, като сред тях главната е „да сглоби и обедини разнебитената сега деятелност на служащите по горското ведомство, да ги направи солидарни в разбирането на главните цели, към които се стреми горското дело в странство и у нас, и в избирането на мерки за постигането им“.

Още тогава списанието поставя темата за отношението на обществото към горите, която Петър Беров нарича „още по-тежка цел“, като пише: „Лесовъдец“ ще се стреми да запознае българското общество с разнообразното и толкова съществено значение на горите въобще в живота на народите, та дано чрез това да му вдъхне по-голямо съчувствие, по-съзнателно отношение към отечествените гори и из между членовете на българското общество“.

В седемте броя на изданието наред с опознавателните и чисто лесовъдските статии за горите и горското стопанство се открояват злободневните материали със заглавията „Защо се губят горските дела пред съдилищата“, „Вмешателство на държавата в експлоатацията на частните гори“, „По горските пожари в Татар-Пазарджишкия окръг“ и други. Теми на редакционните материали са и коментарите по законите, особено по измененията в Закона за горите.

В последната книжка на сп. „Лесовъдец“ Петър Беров пише статията „Отворено писмо“. Разсъждавайки за страха, апатията и липсата на смелост в лесовъдското съсловие и призовавайки го да бъде активно, с импулс към борба „словом и делом“, Беров намира поведението му за несъвместимо с гордата професия на лесовъда.

Светлана БЪНЗАРОВА

МИНИМАЛНИ ЦЕНИ ЗА ПОЛЗВАНЕ НА ДИВЕЧ ЗА ОРГАНИЗИРАНИЯ ЛОВЕН ТУРИЗЪМ В РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ ЗА ПЕРИОДА ОТ 01.03.2024 ДО 28.02.2025 г. СЪГЛАСНО ЧЛ. 76 АЛ. 2 ОТ ЗАКОНА ЗА ЛОВА И ОПАЗВАНЕ НА ДИВЕЧА

ЦЕНИ ЗА ОТСТРЕЛ НА ДИВЕЧ

1. ЕДЪР ДИВЕЧ

1. БЛАГОРОДЕН ЕЛЕН – *CERVUS ELAPHUS L.*

Срок за ловуване:

– мъжки и приплоди – от 1 септември до 31 януари;

– женски – от 1 октомври до 31 декември.

Трофеят се заплаща на база теглото в килограми, измерен с горната челюст.

от	4.01	до	5.00 кг	600 €	+3 €*
от	5.01	до	6.00 кг	900 €	+5 €*
от	6.01	до	7.00 кг	1400 €	+6 €*
от	7.01	до	8.00 кг	2000 €	+8 €*
от	8.01	до	9.00 кг	2800 €	+10 €*
от	9.01	до	10.00 кг	3800 €	+12 €*
от	10.01	до	11.00 кг	5000 €	+30 €*
от	11.01	до	12.00 кг	8000 €	+40 €*
		над	12.01 кг	12000 €	+80 €*

***Забележка:** за всеки следващи 10 грама.

За трофеи над 230.00 т. се начислява добавка от 10 % върху цената.

За отстреляна кошуца над 2 г. – 150 €.

Селекционен отстрел:

– приплоди – 50 €;

– от 1 до 2 г. – 100 €;

– от 2 до 4 г. с тегло на трофея до 4.00 кг – 250 €.

След 30 октомври може да се прави до 10 % отстъпка от отстрелната цена за трофейните животни.

За ранен и ненамерен дивеч се заплаща 50 % от стойността на цената на заявления за отстрел.

2. ДИВА СВИНЯ – *SUS SCROFA L.*

А. ИНДИВИДУАЛЕН ЛОВ

Срок за ловуване: целогодишно. Трофеят се заплаща на база средноаритметично от дължината на долните зъби.

	до 14.00 см	300 €	
от 14.01	до 16.00 см	300 €	+10 €*
от 16.01	до 18.00 см	500 €	+10 €*
от 18.01	до 20.00 см	700 €	+15 €*
от 20.01	до 22.00 см	1000 €	+20 €*
	над 22.01 см	1400 €	+30 €*

*** Забележка:** за всеки следващи милиметър.

За отстреляна дива свиня до 1 г. – 50 €.

За отстреляна дива свиня от 1 до 2 г. – 100 €.

За отстреляна женска над 2 г. – 500 €.

За ранен и ненамерен глиган – 500 €.

За отстрелян глиган над 125.00 т. по СИС се заплаща 10 % върху цената на трофея. От 1 май до 31 август може да се прави до 10 % отстъпка от отстрелните цени за трофейните животни.

Б. ГРУПОВ ЛОВ (ГОНКА)

Срок за ловуване: от 1 октомври до втората неделя на месец януари.

Групов лов в ловни дворове към БИСД – от 1 октомври до последния ден на февруари.

Трофеят се заплаща на база средноаритметично от дължината на долните зъби.

	до 14.00 см	300 €	
от 14.01	до 16.00 см	400 €	
от 16.01	до 18.00 см	500 €	
от 18.01	до 20.00 см	700 €	
от 20.01	до 22.00 см	1000 €	
	над 22.01 см	1400 €	

За отстреляна дива свиня до 1 г. – 50 €.

За отстреляна дива свиня от 1 до 2 г. – 100 €.

За отстреляна женска над 2 г. – 500 €.

3. ЕЛЕН ЛОПАТАР – *CERVUS DAMA L.*

Срок за ловуване:

– мъжки и приплоди – от 1 септември до 31 януари.

– женски – от 1 октомври до 31 декември.

Трофеят се заплаща на база теглото в килограми, измерен с горната челюст.

	Шилар	100 €	
	до 2.00 кг	400 €	
от 2.01	до 2.50 кг	400 €	+2 €*
от 2.51	до 3.00 кг	500 €	+4 €*
от 3.01	до 3.50 кг	700 €	+10 €*
от 3.51	до 4.00 кг	1200 €	+16 €*
	над 4.01 кг	2000 €	+30 €*

***Забележка:** за всеки следващи 10 грама.

За трофеи над 200.00 т. по СИС се начислява добавка от 10 % върху цената.

За отстреляна кошуца – 50 €.

За отстрелян приплод – 50 €.

След 30 ноември може да се прави до 10 % отстъпка от отстрелната цена за трофейните животни.

За ранен и ненамерен дивеч се заплаща 50 % от стойността на цената на заявления за отстрел.

4. МУФЛОН – *OVIS MUSIMON PALL.*

Срок за ловуване:

– мъжки – целогодишно;

– женски – от 1 септември до 31 януари.

Трофеят се заплаща на база средноаритметично от дължината на рога-та.

	до 40 см	60 €	
от 40.01	до 50 см	60 €	+14 €*
от 50.01	до 60 см	200 €	+20 €*
от 60.01	до 70 см	400 €	+40 €*
от 70.01	до 80 см	800 €	+100 €*
от 80.01	до 90 см	1800 €	+120 €*
	над 90 см	3000 €	+150 €*

***Забележка:** За всеки следващи сантиметър.

За отстреляна женска – 50 €.

За отстрелян приплод – 50 €.

За трофеи над 230.00 т. се начислява добавка от 10 % върху цената.

За ранен и ненамерен дивеч се заплаща 50 % от стойността на цената на заявления за отстрел.

5. СЪРНА – *CAPREOLUS*

CAPREOLUS L.

Срок за ловуване:

– мъжки – от 1 май до 30 октомври;

– женски и приплоди – от 1 септември до 30 октомври.

Трофеят се заплаща на база теглото, измерено в грамове, като за горната челюст се приспадат 90 грама.

	до 200 г	100 €	
от 201	до 250 г	100 €	+1 €*
от 251	до 300 г	150 €	+2 €*
от 301	до 350 г	250 €	+3 €*
от 351	до 400 г	400 €	+8 €*
	над 400 г	800 €	+10 €*

*** Забележка:** за всеки следващи 1 грам.

За трофей над 160.00 т. се начислява добавка от 10 % върху цената.

За отстреляна сърна – 50 €.

За отстрелян приплод – 50 €.

За ранен и ненамерен дивеч се заплаща 50 % от стойността на цената на заявления за отстрел.

6. ЕВРОПЕЙСКИ БИЗОН (ЗУБЪР) – BISON BONASUS L.

Срок за ловуване:

– мъжки – целогодишно.

– женски и приплоди – от 1 септември до 31 декември.

Трофеят се заплаща на база международната точкова система СИС.

	до 130.00 т.	4000 €
от 130.01	до 150.00 т.	5500 €
от 150.01	до 170.00 т.	7000 €
	над 170.00 т.	10 000 €

За отстреляна женска – 2000 €.

За отстрелян приплод – 1000 €.

7. ТИБЕТСКИ ЯК – BOS MUTUS P.

Срок за ловуване:

– мъжки – целогодишно.

– женски и приплоди – от 1 септември до 30 октомври.

За отстрела се заплаща за мъжки и женски – 1200 €.

8. ГЛУХАР – TETRAO UROGALLUS L.

Срок за ловуване:

– мъжки – от 15 април до 15 май.

За отстрелян глухар се заплаща 1700 €.

За ранен и ненамерен дивеч се заплаща 50 % от стойността на цената на заявления за отстрел.

9. ДИВА КОЗА – RUPICAPRA RUPICAPRA L. (при спазване на изискванията, предвидени в Закона за биологичното разнообразие)

Срок за ловуване:

– мъжки – 1 декември – 15 януари; 10 април – 10 май;

– женски – 15 септември – 31 октомври.

Трофеят се заплаща на база международна точкова система СИС.

	до 80.00 т.	800 €	
от 80.01	до 85.00 т.	950 €	+50 €*
от 85.01	до 90.00 т.	1200 €	+60 €*
от 90.01	до 95.00 т.	1500 €	+70 €*
от 95.01	до 100.00 т.	1850 €	+80 €*
	над 100.00 т.	2250 €	+200 €*

*Забележка: за всяка следваща точка.

За ранен и ненамерен дивеч се заплаща 50 % от стойността на цената на заявления за отстрел.

II. ДРЕБЕН ДИВЕЧ

1. ЗАЕК – LEPUS EUROPEUS PALL. – 35 €.

Срок за ловуване: от 1 октомври до 31 декември.

2. НУТРИЯ – MIOCASTOR COYRUS MOL. – 15 €.

Срок за ловуване: от 1 ноември до последния ден на февруари.

3. ФАЗАН – PHASIANUS COLCHICUS L. – 12 €.

Срок за ловуване: от 1 октомври до 31 януари.

Фермено произведени – от 1 октомври до 28 февруари.

4. ДИВИ ПАТИЦИ, РАЗРЕШЕНИ ЗА ЛОВ – 10 €.

Срок за ловуване: от 1 октомври до 31 януари.

5. ГОЛЯМА БЕЛОЧЕЛА ГЪСКА – ANAS ALBIFRONS SCOP. – 20 €.

Срок за ловуване: от 1 октомври до 31 януари.

6. ЯРЕБИЦА – PERDIX PERDIX L. – 20 €.

Срок за ловуване: от 1 октомври до 30 ноември.

Фермено произведени – от 1 октомври до 31 януари.

7. КЕКЛИК – ALECTORIS GRAECA CIPRIOTES HARTERT. – 15 €.

Срок за ловуване: от 1 октомври до 30 ноември.

Фермено произведени – от 1 октомври до 31 януари.

8. ГОРСКИ БЕКАС – SCOLOPAX RUSTICOLA L. – 20 €.

Срок за ловуване: от 1 октомври до 31 януари.

Фермено произведени – от 1 октомври до 31 януари.

Спазен, от теглото на трофея се приспадат до 5 % за влажност.

3. Ловните стопанства гарантират до 15 % точност при отстрела на заявления трофей (без глиган). Когато разликата в гарантираната точност е над 15 %, ловецът може да откаже да придобие трофея и съответно не го заплаща.

4. Заявка за лов се счита за потвърдена, когато услугите са предпла-

Срок за ловуване: от втората събота на август до последния ден на февруари.

9. ГРИВЯК – COLUMBA PALUMBUS L. – 3 €.

Срок за ловуване: от втората събота на август до втората неделя на февруари.

10. ГУРГУЛИЦА – STREPTOPELIA TURTUR L. – 3 €.

Срок за ловуване: от втората събота на август до 30 ноември.

11. ПЪДПЪДЪЦИ – COTURNIX COTURNIX L. – 3 €.

Срок за ловуване: от втората събота на август до 30 ноември.

12. ТОКАЧКА – NUMIDA MELEAGRIS L. – 6 €.

Срок за ловуване: от 1 октомври до 31 януари.

Фермено произведени – от 1 октомври до 28 февруари.

13. ОБИКНОВЕНА БЕКАСИНА – GALLINAGO GALLINAGO. – 3 €.

Срок за ловуване: от втората събота на август до последния ден на февруари.

14. ЧЕРНА ЛИСКА – 1 €.

Срок за ловуване: от 1 октомври до 31 януари.

15. СКОРЕЦ – 1 €.

Срок за ловуване: целогодишно.

16. ДИВА ПУЙКА – 25 €.

Срок за ловуване: от 1 октомври до последния ден на февруари.

Забележка: по договаряне може да се начисли 10 % за ранен и ненамерен дивеч.

III. ХИЩНИЦИ

1. ВЪЛК – CANIS LUPUS L. – 220 €.

Срок за ловуване: целогодишно.

2. ЛИСИЦА – VULPES VULPES L. – 10 €.

Срок за ловуване: целогодишно.

3. ЧАКАЛ – CANIS AUREUS L. – 10 €.

Срок за ловуване: целогодишно

4. ДРУГИ ХИЩНИЦИ, РАЗРЕШЕНИ ЗА ЛОВ – 10 €.

Забележка: отстрелните цени включват дрането и осоляването на кожата.

ДОПЪЛНИТЕЛНИ УСЛОВИЯ

1. Директорите на държавните ловни стопанства имат право да предлагат пакетни цени след одобрение от директорите на държавните предприятия по чл. 163 от Закона за горите.

2. Трофеите от благороден елен, елен лопатар и сръндак се заплащат на база тегло, измерено 24 часа след обработката им. В случаите, когато този срок не може да бъде

спазен, от теглото на трофея се приспадат до 5 % за влажност.

3. Ловните стопанства гарантират до 15 % точност при отстрела на заявления трофей (без глиган). Когато разликата в гарантираната точност е над 15 %, ловецът може да откаже да придобие трофея и съответно не го заплаща.

4. Заявка за лов се счита за потвърдена, когато услугите са предпла-

тени в размер на 30 % най-късно до 10 дни преди провеждането на лова.

5. Трофеи от благороден елен с оценка над 250 т., елен лопатар с оценка над 200 т., сръндак с оценка над 160 т., муфлон с оценка над 230 т. и дива свиня с оценка над 140 т., определени по СИС, не се изнасят от страната до изтичането на 6 месеца от отстрела.

МИНИМАЛНИ ЦЕНИ ЗА ПОЛЗВАНЕ НА БАЗИТЕ ЗА ЛОВЕН ТУРИЗЪМ И ЗА УСЛУГИТЕ ЗА ОРГАНИЗИРАН ЛОВЕН ТУРИЗЪМ, ПРЕДОСТАВЯНИ ОТ ДЪРЖАВНИТЕ ПРЕДПРИЯТИЯ ПО ЧЛ. 163 ОТ ЗАКОНА ЗА ГОРИТЕ И ТЕХНИТЕ ТЕРИТОРИАЛНИ ПОДЕЛЕНИЯ, ЗА ПЕРИОДА ОТ 01.03.2024 г. ДО 28.02.2025 г.

I. БАЗИ ЗА ЛОВЕН ТУРИЗЪМ

1. Нощувка със закуска, съгласно категоризацията на ловната база:

– в ловна резиденция: единична стая – 70 €, двойна стая – 80 €, апартамент – 100 €;

– в ловен дом: единична стая – 60 €, двойна стая – 70 €;

– в ловна хижа: единична стая – 30 €, двойна стая – 40 €.

2. Храноден: обяд – 30 €, вечеря – 30 €.

В цената за храноден се включва консумация на топли и безалкохолни напитки. Алкохолните напитки се продават по утвърден от директора на съответното териториално поделение ценоразпис, поставен на видно място.

3. Придружителите заплащат пъ-

лен размер на пансиона. За деца до 7 години, придружаващи ловците, не се заплаща за нощувка и храна. За деца от 7 до 14 години се заплаща 50 % от цената за нощувка и храна.

II. УСЛУГИ ЗА ОРГАНИЗИРАН ЛОВЕН ТУРИЗЪМ

1. Ловен водач – 70 € за един ден.

2. Носач – 30 € за един ден.

3. Цена за групов лов на дива свиня с организация – 120 € за един ловец за един ден.

4. Моторно превозно средство – 70 € за един ден.

5. Фотолов с водач – 40 € за един ден.

6. Ловно куче – 30 € за един ден.

7. Пансион за ловно куче – 20 €.

8. Трансфер (място на пристигане – стопанство – място на отпътуване):

за микробус и лек автомобил – 1.20 € за км, като се отчитат реално изминатите километри – пълен курс.

9. Предоставяне на ловно оръжие – 25 € за 1 бр./на ден.

10. Боеприпаси за ловно оръжие – по утвърден ценоразпис от директора на съответното държавно предприятие.

III. Посочените по т. I и II цени са в евро с включен ДДС. Цените са минимални и държавните горски и ловни стопанства могат да договорят по-високи цени след одобрение от директора на съответното държавно предприятие по чл. 163 от Закона за горите.

IV. Всички допълнителни услуги се заплащат по договаряне.

Международни изложения

„Jagd & Hund“ в Дортмунг – мястото за среща със световните тенденции в ловната индустрия

(Продължение от стр. 9)

Тазгодишното издание отново предложи на всички ловци и любители на природата платформа за обмен на идеи и добри практики.

Един от основните акценти беше „Ловът и социалните медии“ с водещ Никол Хайциг – президент на Ловния съюз на провинция Северен Рейн-Вестфалия. Не беше подмината набоялата в последните няколко години тема в Европа за управлението и състоянието на популациите на едрите хищници. Представители на Европейската асоциация за лова и опазване на дивеча (FACE) и Ловния съюз на Федерална република Германия организираха панелна дискусия, свързана с управлението на вълка в рамките на европейския континент.

Асоциацията на собствениците на ловни кучета в Германия (JGHV) предложи изключително интересна програма, която в допълнение към популярните киноложки изложби и демонстрации включваше и презентация на тема „Търсене на трупове от дива свиня, заразена с АЧС“. Пред-

ставени бяха презентации за ранното развитие на ловни кучета и разяснителна беседа, озаглавена „Инфекциозни болести по дивеча“.

Германският шампионат по викане на елени навърши 25 години. Инициираният от списанията „Дивеч и куче“ и „Лов и куче“ шампионат отпразнува своята годишнина, като най-добрите викачи на елени в Германия се състезаваха един срещу друг за 25-а поредна година. Участниците имитираха възрастен елен, мъжки в брачен период, призивен двубой между два силни елена в разгара на брачния период и вик на елен победител след битката. Първите трима завършили се класираха за Европейското първенство по викане на елени, което ще се проведе в Полша между 17 и 19 май 2024 година.

Списание „Дивеч и куче“ отпразнува 130 години от създаването си. По време на честването на годишнината на едно най-големите издания на ловна тематика посетителите се насладиха на филмов преглед на богатата история на списанието и се срещнаха лично

с редакторите, авторите и експертите, които се грижат то да е толкова популярно.

И тази година изложението „Лов и куче“, което привлече 70 000 посетители, бе подкрепено от организации като Ловния съюз на провинция Северен Рейн-Вестфалия (LJV) и Асоциацията на собствениците на ловни кучета (JGHV). Допълнителна помощ под формата на интересни дискусии и семинари изложението получи от Ловния съюз на Германия (DJV), Рейнската асоциация на собствениците на частни ловни земи и ловни кооперации (RVEJ), Асоциацията на ловните кооперации и частни ловни полета (VJE) и Германската асоциация за лов с лък (DBJV). Международната ловна общност подкрепи събитието чрез участието на Европейската асоциация за лова и опазване на дивеча (FACE), Международния съвет за опазване на дивеча и дивата природа (CIC) и Европейската федерация за лов с лък (EBF).

Николета ДИНЕВА
гл. експерт в отдел
„Ловно стопанство“ в ИАГ

#5
НИКИ 5

TAF 690 S5

STAGE V
Екологичен
стандарт

Perkins
Двигател

136
к.с.

Двигател
Perkins 4 цилиндров,
Common Rail Turbo

Скоростна кутия
2 възможности:
Allison 6+1 автоматична
или
Eaton 5+1 механична

Максимален
въртящ момент
550 Nm при 1500 об./мин.

Кабина
ROPS и FOPS сертифицирана,
повишена видимост,
подгряваща пневматична
седалка за оператора

Изключителен представител на

IRUM
European tractors

за България.

+359 889 311 829 | kamen@niki5.com
+359 883 481 891 | marina@niki5.com
www.niki5.com

Създателят на инициативата „Капачки за бъдеще“ Лазар РАДКОВ:

Доброволчеството е незаменим аспект от развитието на обществото

Лазар Радков е роден през 1983 г. в Пловдив. Прекъсва образованието си по инженерна химия в Германия, за да се посвети на важна за него тема – науката за храненето. Посещава курсове за рехабилитация и възстановително трениране. Създава Клуб за персонални тренировки, в който с колегите му работят и с хора с болки в опорнодвигателния апарат. Преминува обучение за парамедик. Преди 6 години създава мащабната инициатива „Капачки за бъдеще“, чрез която досега са дарени 22 кувъза за недоносени бебета на болници в цялата страна, четири детски неонатални линейки, два спасителни офроуд автомобила за помощ на пострадали хора, намиращи се на труднодостъпни места, както и допълнителна медицинска апаратура. Основава Фондация „Лазар Радков“ и през последните няколко години става инициатор на още доброволчески инициативи.

– Г-н Радков, успехът на кампанията „Капачки за бъдеще“ е феномен на добротворчеството в България, където нито разделното събиране на отпадъци е на много високо ниво, нито даренията за нуждаещите се – масови и постоянни. Какво стои зад него?

– Един от най-ясните маркери за цивилизационното развитие на обществото е как то се грижи за най-уязвимите си членове – възрастни хора, деца, хора със заболявания. Има още доста крачки да правим в тази посока, но се опитваме. Всички ние – хората от гражданския сектор, институциите, от бизнеса, това е начинът – с много работа, полека, с малки стъпки. През годините съм се старал да допринасям където мога – с лекции и занимания с ученици и студенти, понеже силно вярвам, че трябва да инвестираме в младежта с всички сили, и когато човек е добър в дадена сфера или има някаква компетентност, трябва да я споделя, особено с по-младите, на които им предстои да навлязат в живота. Винаги съм имал вътрешния подтик да давам, да помагам, да инвестирам в средата, в която живея, за да става тя по-добра.

Първата ни по-мащабна социално значима кампания беше „30 за 30“, в която се опитвахме да по-

пуляризираме физическата активност сред младите хора. Доста години сме на едно от последните места по физическа активност и това се отразява негативно на физическото и психическото здраве. Тя беше мащабно отразена от медиите, радваше се на успех. Тази енергия се наля в инициативата „Капачки за бъдеще“ и тя просто... избухна. Кампанията продължава благодарение на активните хора, а те стават все повече.

Преди година и половина основахме „Клубове за бъдеще“, които са доброволчески организации на „Капачки за бъдеще“. Събираме хората и им помагаме да подобряват средата, в която живеят. От година движим инициатива „Младежи спасяват“ – за безплатни обучения на децата в училищата на долекарска помощ и на родителите им. Досега успяхме да обучим 7000 – 8000 деца в София, Пловдив, Пазарджик, Стара Загора, Плевен, търсим партньори и в други градове, които имат желание да се включат, ако имат медицинско образование като сестри, лекари, парамедици, фелдшери, обичат да работят с деца и имат подход в преподаването на подрастващи.

Миналото лято започнахме да провеждаме медицински прегледи в малките населени места, където

няма лекар наблизо, а на възрастните хора им е трудно да пътуват. Мерим жизнени показатели, а като открием отклонения, ги молим да отидат при личния им лекар, който да ги насочи към специалист, ако резултатите се потвърдят. Хората са изключително благодарни.

През годините събрах много опит от различните социално значими инициативи, които развиваме – те са се доказали във времето като ефективни. Различни институции започнаха да ме търсят за консултации. Винаги съм смятал, че гражданите и институциите трябва да работят в една посока, да намират начини да взаимодействат, за да се подобряват условията в средата, в която живеем. Не може само да недоволстваме.

– Отзовали сте се и на нуждите на хора от Украйна след избухването на войната там. Как успяхте да им помогнете?

– В началото с близките ми се заехме да помагаме на избягали у нас от войната майки с деца. След като започнаха да прииждат хиляди бежанци, с приятели се организирахме в помощ на няколко семейства. Веднага направихме кампания, събрахме средства и помогнахме първоначално с оборудването на детската част в кризисния център на „За Доброто“, открит за помощ на хора, които бягат от войната. Купихме хранителни продукти, присъединихме се към мисия, като закарахме в Украйна на няколко места храна, лекарства, санитарни продукти, впоследствие – и бензинови генератори. Отидохме до села, които бяха много близо до бойните действия. На път нещо ни удари, бусът беше надупчен с шрапнели, шофьорът ни – украинецът Саша, беше ранен и за съжаление, по-късно почина. Той беше много добър човек – помогнал е на хиляди хора, евакуирал е много свои съотечественици от села, които са отцепени от навлизащите руски войски.

– Как се отразява на човек в личен план организирането и участието в толкова доброволчески кампании?

– Много стрес, психическо напрежение, малко сън, ниски нива на енергия в някои моменти. Като събера малко сили, отново ги хвърлям в поредната инициатива. Със сигурност не съм успял да обърна достатъчно внимание на семейството ми в дадени моменти. Когато човек иска да прави подобно нещо в опит да променя света, трябва да се хвърля. От време на време и сънят ще е малко, и енергията, напрежението ще расте. Но ако е постоянно, в един момент вече няма да успява да се справя. Виждам го и по другите доброволци и се опитвам да ги съхраня. Но

докато, както се казва, сами не си счупят главата достатъчно пъти, няма как да го осъзнаят. Саможертвата, т.е. да правим нещо за другите, може и да изглежда поетично и героично, само че ако нас ни няма, ако мен не няма, няма да мога да направя нищо. Самият човек трябва да го осъзнае – често учим чрез болката, когато направим нещо толкова пъти грешно, че накрая си казваме – няма смисъл, ако това ми коства здравето или семейството. От година и половина се опитвам да се саморехабилитирам и с помощ от приятели. Човек трябва да си дава сметка, да се научи да разбира кога има нужда от помощ и да я поиска. Откакто навърших 39 години, се опитвам да поставям себе си малко по-често на първо място.

– Смятате ли, че доброволството се възпитава?

– Да, със сигурност. В България тепърва започваме да градим доброволческа култура. Доброволството е

нещо, без което едно общество няма как да върви напред, то е незаменен аспект от развитието му. Реално промените се правят от малка група хора, които с времето увличат още хора след себе си. Големите, мащабните събития се движат от малък процент от населението. Няма как и да е иначе.

– Какъв е Вашият опит в това да мотивирате доброволци у нас и да ги включвате в социално значими каузи?

– При бедствия от голям мащаб пожарникарите, спешните медици никога не достигат, затова трябва да има обучени доброволци. Помагахме на хората в наводнените през 2022 г. села – изпомпвахме вода в с. Трилистник, откопахме къщи в с. Каравелово. След земетресението в Турция и Сирия през февруари 2023 г. праскахме помощи на пострадалите, намерих транспорт за спасители, които отидоха натам. Наредбата за доброволните формирования, която е към Закона за защита при бедствия, предвижда всички общини в зависимост от броя на населението да имат задължително/пожелателно доброволни формирования. Съществуват в почти всяка община, имат и бюджет, но повечето нямат дейност. Пробвахме преди две години да активираме доброволци през общините, но отговорните за това хора не се свързаха с всички доброволци, които бях намерил и мотивирал. Затова в края на лятото започнах да събирам доброволци за частни спасителни клубове, които са пак доброволни формирования, но под шапката не на кмет на община, а на юридическо лице – Фондация „Лазар Радков“. Създадохме „Спасителни клубове за бъдеще“.

– Докъде стигнахте в реализацията на тази идея?

– Спасителните клубове са вече 8 – в Стара Загора, Пловдив, Кюстендил, в София – два, Русе, Варна и Карлово. Водих миналата седмица разговор с представители на с. Садовец, на 30 км от Плевен, което е с 1000 жители, но веднага се намериха 20 доброволци, които така или иначе си гасят пожарите, докато дойдат пожарникарите от Плевен. Ще им помогнем с обучение, екипировка – надъхани хора са, още на следващия ден си бяха извадили нужните документи. Ще направим и там клуб. Има интерес от хора от Троян, Гоце Делчев. Хората са много мотивирани – досега са около 90 души регистрираните доброволци. Минават обучение към ГД ПБЗН в два модула – пожарогасене и аварийно-спасителна дейност. Имаме хора с много богат опит – ръководител на доброволно формирование в Сатовча е бил на над 300 пожара. Ние също си правим

вътрешни обучения. Имаме пожарникари, хора, които се занимават с възен достъп, парамедици, лекари, чрез които обучаваме хората на долекарска помощ. През декември м.г. се събрахме над 50 души на обучение – от регистрирани над 80 в онзи момент, до яз. „Копринка“, където тренирахме и работа с мотопомпи, и с пожарогасители, с шлангове, гасене на запалени треви, спускане на рапел, първа долекарска помощ. Всеки човек, който смята, че може да допринесе със

– Как се финансирате?

– Финансираме се, като доброволците събират пари – членски внос, който се харчи за нуждите на Клуба, покриваме си някои разходи, отделно съм намерил дарители, които са ни помогнали финансово за екипировка. Купихме защитни облекла, каски, шлангове, помпи. С лични средства съм осигурил шлангове, помпи, нужни за отводняване след наводнение и при изграждане на водоизточник на шлангови линии, при горски пожари, за да тренираме. За да се качи вода на високо, е необходимо да се направи каскадно вземане на вода. Повечето доброволци имат желание да минат и обучение за работа с моторни триони и ни предстои обучение с представители на Лесотехническия университет. Бихме могли да помагаме на служителите в горските стопанства при горски пожари – да правим просеки или след буря или обилен сняг да разчистваме от паднали клони и дървета.

Всеки човек, който помага, има свои вътрешни мотиви, изпитва малко или много удовлетворение от това и както обичам да казвам – това, че е полезно за системата, е само бонус. Защото има хора, които изпитват удоволствие от това да рушат, да правят схеми, да причиняват болка. Аз изпитвам огромно удовлетворение от нещата, които прави, и това, че те са полезни, ме радва още повече. Ако някой иска да се включи като доброволец, да подкрепи някоя от каузите на Фондация „Лазар Радков“, нека да ми пише.

– Въпросът, който задаваме на всички наши гости в рубриката, е какво е за Вас гората?

– Живея в Княжево, откъдето буквално започва гората. Природата, гората много ме зареждат, помагат ми да си прочистя ума, да си подредя мислите, да си балансирам емоциите. Обичам да правя преходи, да се разхождам. С доброволческите клубове успяхме да направим и залесявания, не масови, но след тях хората продължиха да се грижат за дръвчетата, включвали сме се и в поливането им.

Въпросите зададе Жения СТОИЛОВА
Снимки: Личен архив на Лазар РАДКОВ

На територията на ЮЦДП – Смолян, 170 дървета са обявени за вековни

Чинар на 1100 г.

На територията на Южноцентралното държавно предприятие – Смолян, която включва областите Кърджали, Пловдив, Смолян и Пазарджик (без община Белово), има обявени 170 вековни дървета. В землището на с. Белацица, община Родопи, област Пловдив, което през 2014 г. отпразнува своя 1000-годишен юбилей, в м. Чифлика, растат три чинара на 700, 900, и най-възрастният – на 1100 години. Клоните на хилядолетния исполин се извисяват на 15 м височина, а обиколката му достига 13.76 м (снимката).

Село Долнослав, м. Св. Пантелеймон, община Асеновград, се гордее с чинар на 800 години. Интерес предизвиква и лозата, която се намира в с. Паталеница, манастир „Св. Петка“, община Пазарджик, която е на възраст 200 г. и е с обиколка 1.1 метра.

В Смолянския регион на най-голяма възраст са зимен бук на 330 г. в с. Малево (височина 26 м и обиколка 4.57 м); три 300-годишни дървета от вида бук, които се намират в с. Сивино, с. Вълчан и с. Борино; „Старият чинар“ в Смолян, който е

на над 300 г.; чинар в с. Петково на 150 г.; круша на 250 г. в с. Бостина.

Видовото разнообразие от вековни дървета на територията на ЮЦДП е богато:

– от иглолистните дървесни видове: смърч (15 бр.), черен бор (8), бял бор (3), ела (1), ливански кедър (1), бяла мура (1), секвоя (3 бр.).

– от широколистните дървесни видове: източен чинар (37 бр.), бук (25), леген дъб (18), зимен дъб (7), благуна (10), цер (8), черна тополя (5), обикновен орех (3), обикновен кестен (2), джел (1), дръжкоцветен дъб (2), източен чинар (5), пърнар (3), космат дъб (3), конски кестен (1), круша (1), липа (1), лоза (1), полски бряст (2), полски ясен (1), черна черница (1), черната фурма (*Dyospirus lotus*) (1).

Интересен факт е, че по инициатива на лесовъдите от региона на Смолян с Постановление № 12976 от 12.09.1931 г. на Министерството на земеделието и държавните имоти е обявена първата защитена територия в България. Това е местността „Храстево“ („Растъво“), над тогавашния гр. Дъволден (Девин). Нормативният акт за обявяването ѝ

е публикуван в Държавен вестник, бр. 149 от 30.09.1931 г., но е отменен през 1944 г. с Постановление № 490 – 13 януари 1944 г. на Министерството на земеделието и държавните имоти.

През 2012 г. със Заповед № РД-173 от 23.02.2012 г. (бр. 26/2012 на Държавен вестник) на министъра на околната среда и водите местност „Храстево“ е обявена за защитена с цел опазване на уникална вековна гора от черен бор с участие на горун, цер, обикновен габър, планински бряст, бук и др. и с груповата структура, както и за възстановяване на най-старата защитена територия в България, обявена по инициатива на лесовъдите от региона на Смолян.

На интернет страницата на Изпълнителната агенция по околна среда (ИАОС) към Министерството на околната среда и водите има публикуван „Регистър на вековните дървета в България“, в който фигурират всички официално обявени за вековни дървета в България.

Евелина АТАНАСОВА
Снимка: Фондация
„ЕкоОбщност“

Историята на лишейте, или как животът винаги намира начин

Подобно на мъховете лишейте са едни от първите организми, успели да пренесат живота извън океана и да се заселят на сушата. Това се е случило преди 400 милиона години.

Дълго време не е било известно какво растение е лишейт и какъв е неговият начин на съществуване. Усъвършенстването на микроскопската техника е дало възможност да се изследва подробно неговият строеж. Оказало се, че лишейте са организми с двойствена природа. От една страна, тялото им е изградено от мицел на гъба (мицелът е мрежа от нишки, чрез която гъбите абсорбират вещества от околната среда). От друга страна, тази гъба живее в постоянно съжителство с водорасло. Гъбата и водораслото така добре са се приспособили един към друг, че образували симбиоза – взаимноизгодно съжителство на два различни организма, при които те взаимно си помагат, но и всеки от тях се възползва от другия, за да оцелее. Гъбните нишки изсмукват от околната среда вода заедно с разтворените в нея минерални соли. Тъй като гъбата в лишей не може да произведе собствената си храна, тя е зависима от водораслото, което може. Как

се случва това? Водораслите извършват процеса фотосинтеза – благодарение на слънчевата светлина клетките на зеленото водорасло преработват извлечените от гъбата минерални соли, които са неорганични вещества, в органични. Това става чрез зеления пигмент хлорофил, който водораслото притежава. Така то предоставя органични вещества на гъбата, за да може тя да оцелее. Знаете ли какво се случва още при фотосинтезата? Водораслото приема и задържа въглероден диоксид от въздуха и отделя кислород. От своя страна гъбата помага на водораслото да живее извън водата, а освен това му осигурява защита от слънчевата светлина.

Гъбата заема до 80 % от тялото на лишей, като образува външната му повърхност, която абсорбира влагата и улавя фини минерални частици от въздуха. Този начин на живот позволява на лишей да расте там, където поотделно нито водораслото, нито гъбата биха могли да виреят.

Окраската на лишейте е разнообразна – най-често се срещат видове, които са обагени в пепелявосиво, сиво-зелено, маслиненозелено и кафяво. Много видове лишей обаче са с розови, лимоненожълти, оранжево-червени и с други ярки цветове.

Тъй като се нуждаят само от гола скала, слънце и влага, лишейте играят важната роля на първонаселници на територии, в които малко други организми биха оцелели, и също като мъховете играят важна роля в създаването и обогатяването на почвата. Те отделят киселини, които успяват да разтворят минералите на скалите, а химичният състав на скалите влияе пряко върху плодородието на почвата.

Ще ги откриете навсякъде по Земята – от полярните райони без лед, през тропическите гори, до пустините.

Лишейте, както и мъховете, са непаразитни организми. Заселват се на скали, стъбла и клонови дървета и храсти, по каменни стени и керемидени покриви. По време на дъжд така се напояват с вода, че увеличават теглото си от 3 до 14 пъти. Много животни като елени, диви кози и дори жаби ги използват като източник на храна, а за птиците са полезен материал за строене на гнезда.

На различни места по лишейте често ще видите малки телца с формата на диск. Това са плодните тела на гъбите – наричат се апотеции. Освен това в тялото на лишей се образуват кръгли телца от преплетени гъбни нишки и зелени водораслови клетки. Когато повърхността му се напука и разкъса, вятърът отнася тези телца на други места, където те могат да дадат началото на нов лишей.

Някои от лишейте произвеждат ценни витамини, антибактериални и антивирусни вещества, които се използват в медицината, а дъбовият лишей намира приложение в парфюмерията. И все пак внимавайте – има някои отровни видове като вълчия лишей – *Letharia vulpina*.

Макар да приличат на растения, лишейте са гъби – това казват лихнеолозите – учените, които се занимават с изучаването им.

Открийте в нашата игрословица думите, които означават:

- Взаимноизгодно съжителство на два различни организма.
- Мрежа, чрез която гъбите абсорбират вещества от околната среда.
- Процесът, при който растенията приемат и задържат въглероден диоксид от въздуха и отделят кислород.
- Плодните тела на гъбите.
- Учените, които се занимават с изучаването на лишейте.
- Зелен пигмент в растенията, необходим за процеса фотосинтеза.

А	П	О	Т	Е	Ц	И	И	А	Н	О	Р	К
З	А	Ц	И	С	И	М	Б	И	О	З	А	Р
Л	Ф	О	Т	О	С	И	Н	Т	Е	З	А	Н
Е	А	М	И	Ц	Е	Л	К	Щ	И	Н	О	И
Х	Л	О	Р	О	Ф	И	Л	У	Я	К	М	О
Я	Л	И	Х	Н	Е	О	Л	О	З	И	И	Г

υηφοδουη ‘νεονοενην ‘τηηεοιωη
‘εεεινηεοιωηφ ‘εεηηη ‘εεοηεηε :πδφεοηεο

Женя СТОИЛОВА

Д-р инж. Павел ПАВЛОВ

ФОТОКОНКУРС

„Гората е в сърцето ми“

Уважаеми читатели, продължава конкурсът за любителска снимка „Гората е в сърцето ми“.

Напомняме ви за няколко важни условия, без които фотографиите няма да бъдат допускани до конкурса: ориентацията на снимката трябва да бъде „Портрет“ (нависоко) и да е с резолюция поне 2000 x 3000 пиксела; може да участвате само с по една снимка във всяка от категориите „Гори“ и „Диви животни“; да не пропускате да напишете къде е направена снимката, името и фамилията на автора, възраст, населено място, телефон и електронна поща за контакт.

Очакваме вашите снимки до 30.11.2024 г. на електронния ни адрес:

spisaniegora1899@gmail.com.

Успех на всички фотографи с гората в сърцето!

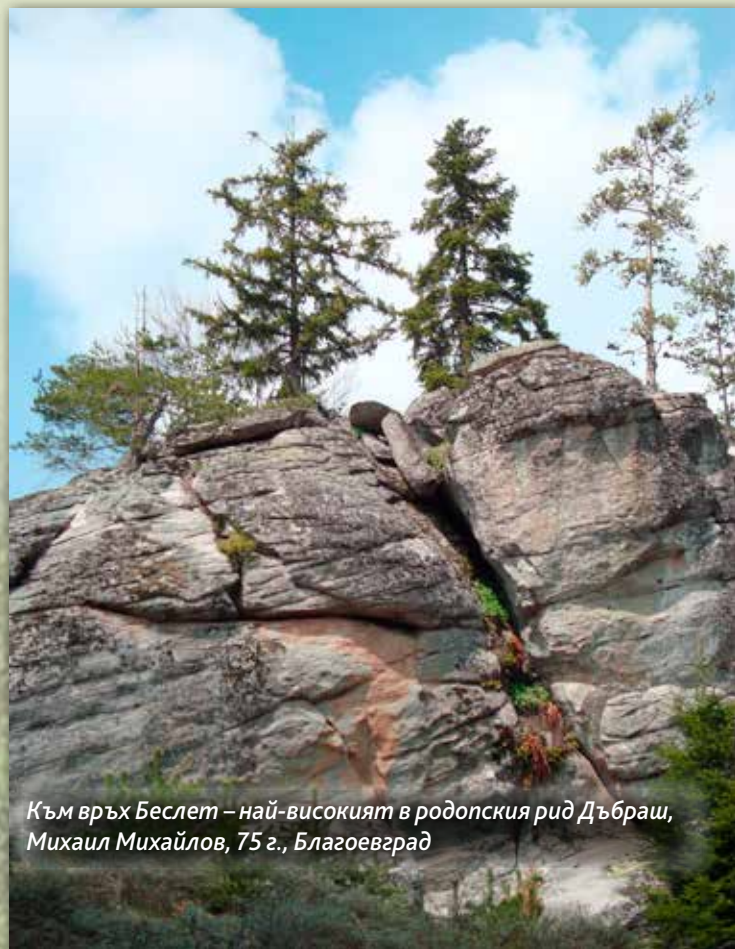
Водопадът Сучурум, Карлово,
Добринка Балканджиева, 49 г.,
Пирдоп

Сбунük Canyon, Кетер, Турция,
Красимира Герчева, 37 г., Варна

Екопътека „Драгостинов чарк“, Банско,
Милен Ангелов, 46 г., София

Към връх Беслет – най-високият в родопския рид Дъбраш,
Михаил Михайлов, 75 г., Благоевград

STIHL

ЗАРЕДЕНИ ЗА ПРОЛЕТТА С БАТЕРИЯ БОНУС

**ПОЛУЧИ КАТО БОНУС БАТЕРИЯ AP ИЛИ AR*
В ПЕРИОДА МЕЖДУ 01.03. И 31.03. 2024!**

Подобно на снимката, AP 300 S се доставя само без функцията STIHL connected

Свършете всичко с двойно повече енергия:
Купете акумулаторен уред STIHL заедно с избрана
от вас батерия от модел AP или AR и ще получите
като бонус още една батерия от същия модел.*

**ПОВЕЧЕ НА [STIHL.BG](https://www.stihl.bg) И ПРИ ОТОРИЗИРАНИТЕ
ДИЛЪРИ НА STIHL В ЦЯЛАТА СТРАНА**

*При покупка на участващ в промоцията акумулаторен уред от системата AP
заедно с батерията AR 2000L/AP или на две еднакви батерии AR 2000L/AP полу-
чаваш и още една от същия модел като си спестяваш нейната цена. Промоцията
не важи за акумулаторната батерия AP 500 S. До изчерпване на количествата.

APIII
SYSTEM